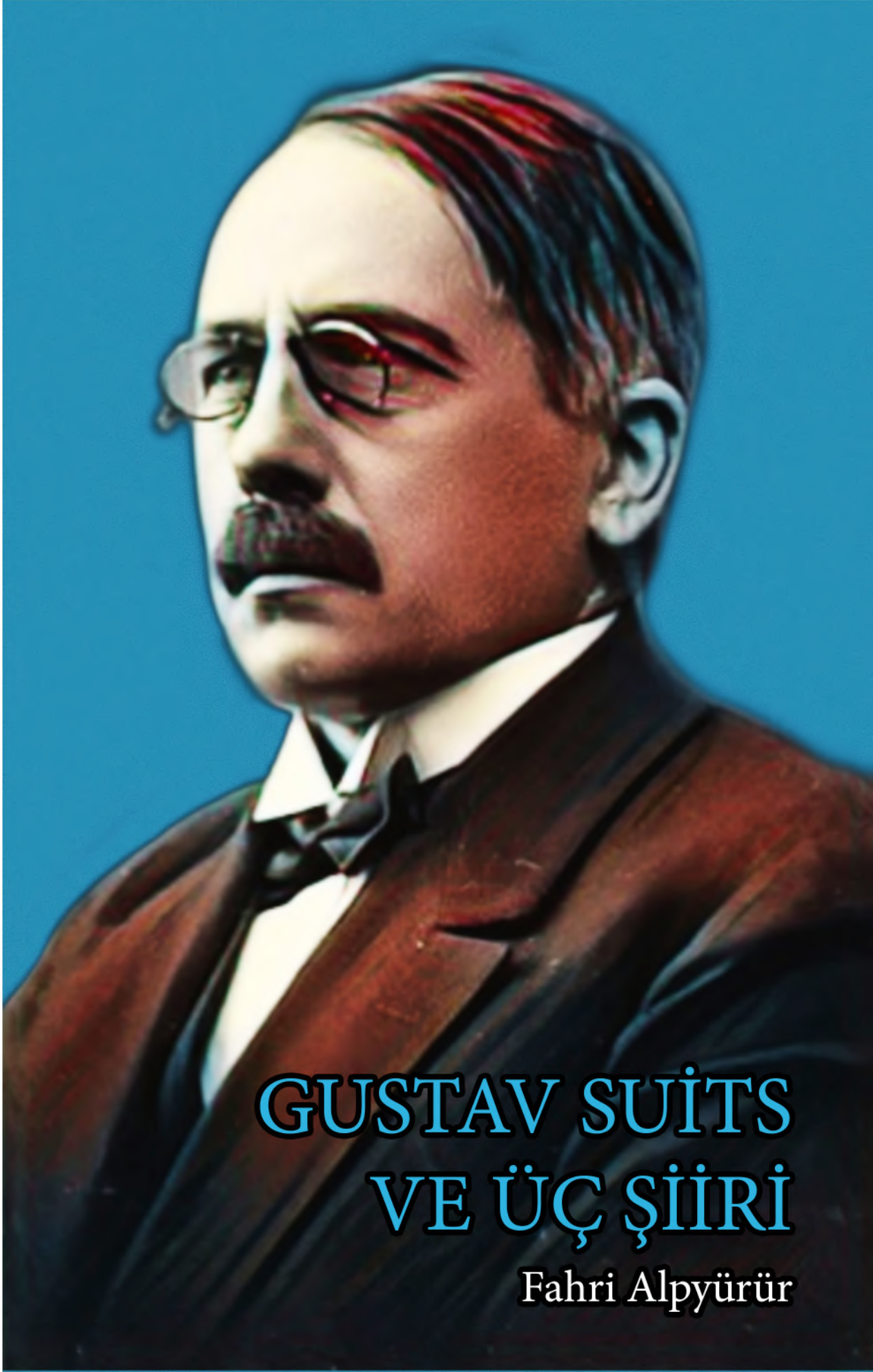

TEMMUZ 2020

TÜRK EDEBİYATI
30 GENÇ SANAT

GUSTAV SUITS
VE ÜÇ ŞİİRİ

Fahri Alpyürür

04 Gustav Suits ve Üç Şiiri

Fahri Alpyürür

06 Ada

Gustav Suits (Türkçesi: Fahri Alpyürür)

07 Titrek Kavakların Altında

Gustav Suits (Türkçesi: Fahri Alpyürür)

08 Ay Işığı

Gustav Suits (Türkçesi: Fahri Alpyürür)

12 Güney Dakota'da Gün Doğumu

Muhammed Atakur

15 Ritim

Ümit Can

22 Kıyâmet

Mevlüt Kaan Akçatepe

23 Sönük Yıldızlar

Oğuzhan Bedir

24 Köprü

Zehra Gök

25 Ah Jezabel

Oğuz Can Acar

26 Ferman

Tarık İlber Kulat

27 Kimsesiz-lik

M. Rıza Tuna

28 Ösküs Ool İle Yedi Demir Nöker

Emrah Ece

31 Mevcudiyet Lekesi

Doğa Deniz Karademir

32 Erime Noktası

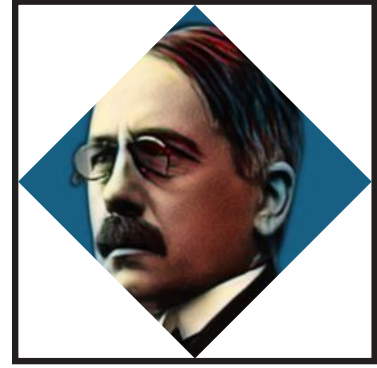
Abdullah Emre Aladağ

34 Bunu Herkes Bilir

Ufuk Aykol

36 Yaşayan Ölüler

Mehmet Can Kuyucu

KAPAK
Gülsüm Kuş

17
VEBA
GÜNLERİNDE
FAS

Osman Süreyya Kocabaş

İmtiyaz Sahibi

Serhat Kabaklı

Genel Yayın Yönetmeni

Enver Aykol

Yazı İşleri Müdürü

Ömer Faruk Yazıcı / Gülsüm Kuş

Yayın Kurulu

Yelda Özer / Muhammet Ali Polat

Grafik - Tasarım

Atilla Ceylan

Yönetim Yeri: Divanyolu Cad.

No: 14 34122

Sultanahmet - Fatih / İSTANBUL

Tel: 0.212 526 16 15 - 527 50 32

www.gencsanatdergi.com

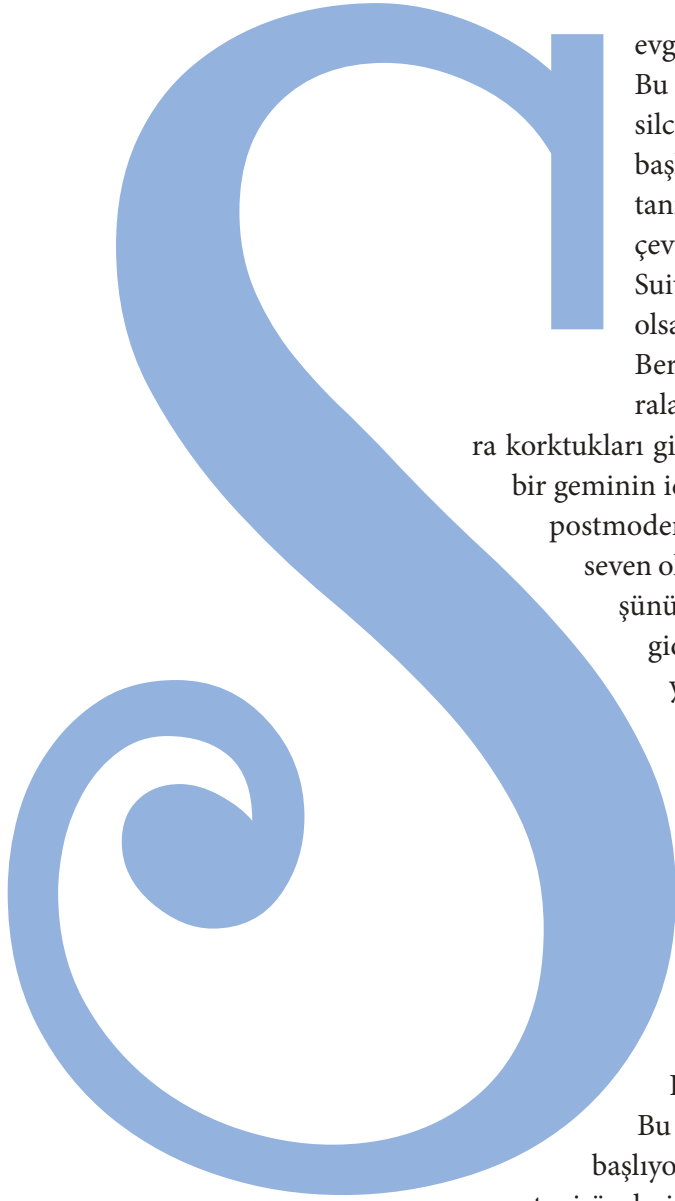
dergi@gencsanatdergi.com

09

ESKİ
İSTANBUL'DAN
FANTASTİK
MAVRALAR

Mehmet Berk Yaltırık

evgili Genç Sanat okurları,

Bu ay sayımıza Eston edebiyatının en önemli temsilcilerinden biri olan Gustav Suits'in biyografisi ile başlıyoruz. Fahri Alpyürür, Gustav Suits'i bizlere tanıtmakla kalmayıp üç şiirini de ilk kez Türkçeye çevirerek şairin estetik yönünü de bizlere sunuyor. Suits'in ülkemizde Eston edebiyatına bir nebze de olsa ilgi uyandırmasını temenni ediyoruz. Mehmet Berk Yaltırık'ın Arap Tefvik ile Eğri Selami maceraları devam ediyor. İkili, kantocu belasından sonra korktukları gizemli paşadan kaçarlarken bu sefer de gizemli bir geminin içine düşüyorlar. Ardından Muhammed Atakur, postmodern bir öyküyle yer alıyor. Black Mirror dizisini seven okurlarımızın bu öyküyü çokça seveceklerini düşünüyoruz. Ümit Can ise deneme ve hikâye arasında gidip gelen bir öyküyle hayatın ritmini yakalamaya çalışıyor. Osman Süreyya Kocabaş, Koronavirüsü öncesinde yola çıktıkları Fas maceralarını anlatıyor. Fas'ın büyümlü havasını solurken bir yandan da salgının dünyayı etkilemesi, geri dönüş endişeleri eşliğinde geçen bu maceraya sizler de tanık olabilirsiniz. Bu ay şiir bölümümüzde Mevlüt Kaan Akçatepe, Kıyâmet; Oğuzhan Bedir, Sönük Yıldızlar; Zehra Gök, Köprü; Oğuz Can Acar, Ah Jezabel; Tarık İlber Kulat, Ferman; M. Rıza Tuna, Kimsesizlik şiirleriyle yer alıyor.

Bu sayımızla birlikte bir yeni yazı dizisine daha başlıyoruz. Emrah Ece'nin anlatımıyla içerisinde destani öğelerin çokça yer aldığı bozkır öykülerine kulak veriyoruz. Bu ay Ösküs Ool'un macerası sizlerle. Doğa Deniz Karademir ise küçürek öykü ile yer alıyor. Fantastik ve bilimkurgu öyküleriyle tanıdığımız Abdullah Emre Aladağ ise farklı bir türdeki hikâyesiyle bizlerle. Ufuk Aykol, Emrah Safa Gürkan'ın çokça dikkat çeken Bunu Herkes Bilir kitabı hakkında yazmış olduğu inceleme ile yer alıyor. Mehmet Can Kuyucu, tefrika etmeye devam ettiği piyesi Yaşayan Ölüler ile bu sayımızda da bizlerle. Bu ay kapak tasarımımızı Gülsüm Kuş yaparken arka kapakta ise Aybüke Bedir yer alıyor. Yeni sayımızda da dolu ve renkli bir içerikle karşınızdayız. Herke iyi okumalar dileriz.

Emrah Aykol

GUSTAV SUITS VE ÜÇ ŞİİRİ

Fahri Alpyürür

Eston şair Gustav Suits (1883-1956) modern Eston edebiyatının kurucuları arasındadır. Sembolist ve dışavurumcu bir anlayışa sahip olan “Genç Estonya” hareketinin öncüsüdür.

Suits, küçük bir kasaba olan Vonnu’da doğdu. Lise eğitimi için gittiği Tartu’da edebiyatla tanıştı ve ilk şiirini henüz 16 yaşındayken yayımladı.¹ Tartu Üniversitesi’nde dil-bilim eğitimi gördükten sonra Finlandiya’ya giderek Helsinki Üniversitesi’nde edebiyat okudu.

Estonya’ya döndüğünde bir süre kütüphanecilik ve öğretmenlik yaptı. 1901’de “Edebiyat Dostları” topluluğunu kuran ve bu toplulukla birlikte *Hız* dergisini çıkaran Suits, zamanla olgunlaşan siyasi fikirleri doğrultusunda, 1905’te kurulan “Genç Estonya” hareketine öncülük etti.² Bu yıl-

larda ayrıca siyasete atılarak bağımsız bir Estonya fikrini savundu. Bu nedenle Sovyetler Birliği yönetimi tarafından yakın takibe alındı. Almanların desteğiyle, Sovyetler’e karşı kazanılan Estonya Bağımsızlık Savaşı’nın ardından 1921’de Tartu Üniversitesi’ne öğretim üyesi olarak girdi. 1931’de edebiyat profesörü oldu.

Kurduğu, Estonya Akademik Edebiyat Derneği çatısı altında Eston edebiyatının güçlenmesi için büyük çaba gösteren Suits, Avrupa genelindeki edebiyat anlayışını Estonya’ya taşıdı ve Eston edebiyatını diğer Avrupa

➤ Suits’in gençliği. “Ada” adlı şiiri gibi romantizm etkisindeki ilk şiirlerini yayımladığı yıllar.

lkelerine tanıttı. Eston edebiyatıyla ilgili ilk kez araştırma ve inceleme yazıları yayımladı. II. Dünya Savaşı başladıktan sonra, 1941’de Sovyetler Birliği, Estonya’yı yeniden işgal etti. Aynı günlerde Suits’in evi yakıldı. Bu yangında tüm elyazmalarını ve kütüphanesini yitirdi. Suits, kendisinin bir bağımsızlık taraftarı olduğunu bilen Sovyet yönetiminin, savaşıla birlikte artan baskılarına dayanamayarak ülkesinden ayrılmak zorunda kaldı ve İsveç’in başkenti Stockholm’e yerleşti. 1953’te kendisine teklif edilen Estonya Eğitim Bakanlığı görevini siyasi görüşleriyle uyuşmadığı için geri çeviren Gustav Suits, bir daha ülkesini göremeden, 1956’da İsveç’te yaşamını yitirdi. Mezarı Stockholm’de bulunmaktadır.

Suits’in ardından, 1967’de doğduğu kasaba olan Vonnu’daki ilkokula adı verilmiş ve buraya bir büstü yerleştirilmiştir. Tartu Kültür Vakfı ve Tartu Üniversitesi iş birliğiyle, 2004’ten bu yana, hem edebiyat eğitimi gören başarılı öğrencilere “Gustav Suits Bursu” verilmekte hem de o yıl içerisinde kitabı yayımlanmış bir şair, oluşturulan jürinin ortak kararı doğrultusunda “Gustav Suits Şiir Ödülü” ile onurlandırılmaktadır. Bu ödöl töreninin her yıl, Estonya’da “Anadil Günü” olarak kutlanan 14 Mart’ta verilmesi, Gustav Suits’in Eston dili için öneminin de bir kez daha altını çizmektedir.

Gustav Suits’in ilk şiirlerinde aşk, arayış ve umutsuzluk gibi kişisel unsurlar görülse de olgunluk döneminde kaleme aldığı şiirlerde ülkesini özleyen ve hayal kırıklığına uğramış bir yurtseverin izleri sürülmektedir. Şiirlerinde yoğun olarak doğaya ve insanlara dair metaforlar kullanan Suits; karamsar, sembolist ve dışavurumcu bir anlayış benimsemiştir.

¹ Gustav Suits’in “Nilüferler” başlığını taşıyan ilk şiiri *Uus Aeg* gazetesinde yayımlanmıştır.

² Dönemin genç Eston entelektüelleri tarafından kurulan Edebiyat Dostları topluluğunun çıkardığı *Hız* dergisi 1901-1902 yılları arasında üç sayı boyunca devam etmiş, ardından aynı kişilerin kurduğu Genç Estonya hareketiyle aynı adı alan bir antolojiye dönüşmüştür. Bu antoloji ise 1905-1915 yılları arasında beş sayı olarak yayımlanmıştır. Hem Edebiyat Dostları topluluğunda hem de Genç Estonya hareketinde, Gustav Suits ile birlikte birçok şair, yazar, çevirmen ve bilim insanı da bulunmaktadır. Bun-

› Suits’in İsveç’teki son yıllarına ait bir fotoğraf. “Titrek Kavakların Altında” adlı zlem temalı şiirini de bu dönemde yazmıştır.

lar içerisinde Friedebert Tuglas, sembolist ykclğn Eston edebiyatındaki ilk temsilcisidir. Aynı zamanda romantik bir şair olan Villem Grünthal-Ridala, Eston kültürü üzerine çalışan ilk halkbilimci olarak bilinmektedir. Çevirmen Johannes Aavik, modern bir dilbilimci olarak Estoncanın gelişmesine önemli katkılar sağlamıştır. Şair Bernhard Linde ise ilerleyen yıllarda Eston şiirine yeni bir boyut kazandırmıştır. Bu entelektüel çevrenin öncüsü Gustav Suits, Genç Estonya hareketinin kuruluş amacını şu sözlerle açıklamaktadır: “Eğitim, insanı yücelten tek şeydir. Bu yüzden eğitimli ve kültürlü olmayı savunuyoruz. Bunun yolu Avrupalı olmaktan geçmektedir. Ancak biz Estonyalı kalarak da Avrupalı olabiliriz. Millî ruhumuzdan kopup gelen fikir ve düşünceler bizim zgn Avrupalı karakterimizi ortaya çıkaracaktır. Estonyalı kalalım, Avrupalı olalım!” Genç Estonya hareketi, Avrupa’daki sembolist ve dışavurumcu sanat anlayışını millî bir tutumla takip etmiş ancak topluluk üyelerinden bazılarının 1917’deki Rus-Sovyet baskısı sebebiyle yurt dışına çıkmak zorunda kalmalarıyla birlikte son bulmuştur. (Kaynak: W. K. Matthews, “The Background and Poetry of Gustav Suits. A Study in Estonian Symbolism”, *American Slavic and East European Review*, C: 9, S: 2. Nisan 1950, s. 118.)

ADA

Gustav Suits

(Türkçesi: Fahri Alpyürür)

*Hâlâ bir ada arıyorum denizin ortasında,
sürekli yelkenlerini şişiriyorum teknemin.
Uzun zamandır bir şey ilişmedi gözüme
ve dinmedi rüzgârları bekleyişimin.*

*Birçok ada gördüm önceden bu denizde,
hepsi ışıltılıydı ve bir hayli şirin.
Ama benimki hangisi aralarından?
Rüyalarımın giren o ada kimin?*

*Teknem su alıyor bu hırçın girdaplarda.
Hava gitgide bozuyor, fırtınalar kapıda.
Üstümde kara bulutlar da gezinmeye başladı,
yapayalnızım bu umutsuz ada arayışında.*

TİTREK KAVAKLARIN ALTINDA

Gustav Suits

(Türkçesi: Fahri Alpyürür)

*Titrek kavak ağaçlarının altında yürüyorum.
Sessiz ve alımlı düşüncelerimle yürüyorum.
Hayalci, bilgili fakat yorgunum.*

*Güneş, ağaçlarla birleşiyor kıpkırmızı ufuk çizgisinde,
gözlerim yanıp acısa da onu görüyorum.
Ardından serin bir yel esiyor olduğum tarafa doğru,
titrek kavaklarla birlikte ben de titriyorum.*

*Biçilmiş çayırlara gelen yel, rüzgârlar ülkesinden,
bir yer bulur kendine geçerek kavaklar üzerinden.
Akşamları yorgun tırpancılar dönerken evlerine,
ağır ağır yürürler tat almak için yaprakların sesinden.*

*Ah benim rüzgârlar ülkesinde dirilen ince ve kırılgan ruhum,
şimdi yalnızca sakın bir hayat düşünüyorsun biliyorum,
titrek kavaklarım, kardeşlerim, size selam gönderiyorum.*

*Titrek kavak ağaçlarının altında yürüyorum.
Sürgünümün sessizliği karışıyor dikkatli adımlarıma.*

Adımlarım, götürün beni titrek kavaklarıma.

AY IŞIĞI

Gustav Suits

(Türkçesi: Fahri Alpyürür)

Ayın solgun ışığı vuruyor uzaklara.
Kar altında donmuş toprak aydınlanıyor.
Ağaçlar iç çekiyor karanlıkta daima
ve donmamak için hepsi bir arada duruyor.
Bir köpek uluyor, başını göğe kaldırmış.
Tüm kapılarını kapatmış hayat,
yalnız ölümsüzlüğün kapısı kalmış.

Ayın solgun ışığı vuruyor uzaklara.
Çiftlik evleri mahzun, boynunu büküyor.
Ağaçlar iç çekiyor karanlıkta daima,
bir deliliktir alıyor dünyayı
ve göğü kaplıyor köpeğin uluması.
Tüm kapılarını kapatmış hayat,
geriye kalan yalnız ölümsüzlüğün kapısı.

Ayın solgun ışığı vuruyor uzaklara.
Buz tutmuş camlar ıslıl ıslıl parlıyor.
Ağaçlar iç çekiyor karanlıkta daima,
Neden duymamak için kendini sıkıyorsun,
bir köpek başını kaldırıp uluduğunda?
Tüm kapılarını kapatmış hayat,
Bak, yalnız ölümsüzlüğün kapısı kalmış, anla.

ESKİ İSTANBUL'DAN FANTASTİK MAVRALAR HAYALET KADIRGAYA NASIL DÜŞTÜK?

Mehmet Berk Yaltırık

Yerinden oynayan yetmiş belaya uğrar kavlince muhitimizden ayrılmıyorduk. Fakat işte bazısına rahat batır, çamura bulaşmadan duramaz! Yine paçamıza bulaşacak bir çirkefe bodoslama daldık!

Korku denen musibeti kâh gamsızlıktan kâh hayatın hayhuyundan unutmusuz. Harbi mevzulardan mülhem ense tüylerimiz ürpermeyeli epey olmuştu. Benim patırtı eksikliğinden neşet eden can sıkıntımı evvelce de dile getirmiştım malum. İşte şimdi o sıkıntıyı mumla arar oldum. Zira her an ne olacağı belirsiz bir belaya nazır vaziyetteyiz!

Perâdaki son netameli mevzumuzun ardından kimliği meçhul o paşaya denk gelişimiz ve o paşanın da Fehim Paşa olabilme ihtimali nedeniyle refikim Arap Tefik'le Tophane'den bir yere kıpırdamasak bile fazla ortalıkta dolanmıyorduk. Zira malum İstanbul'un sayılı fırtınasına çatarsak Tefik'in zabıt üniforması dahi paçayı kurtarmamızı sağlamazdı. Bu yüzden tabiri caizse sırta kadem basmıştık bir nevi. Gerçi Fehim Paşa bizi kafasına takmış mıdır, velev ki peşimizedir ismimizi cismimizi tanır mı? Zihnimizde suallerden ziyade korkular, vehimler dönüyordu.

Gel gelelim muhitimizdeki forsumuzu da muhafaza etmek iktiza ettiğinden böyle bir korku yokmuş gibi davranıyorduk. Ben yine tüm heybetimle kartal kanat ceket omuzda salına salına gidiyordum Çardakaltı Kahvehanesi'ne. Ama tabi millet dünkü çocuk değil, biz söylemesek de hâlimizden tavrımızdan birilerinden çekindiğimiz anlaşılıyor. Lakin bunu korkudan

çok tetikte olma hâline bağlıyorlardı. Eh! Korku dağları bekler dememişler mi? İşte bizim bu saklanma çabamız, mahalleli nezdinde geri tepmişti. Ahali bizim Onikiler'den biriyle falan hasım olduğumuzu zannediordu. Sordukları vakit böyle bir şey olmadığını söyledikçe de bizim için akıllarında "Kabadayı adamlar hasımlarını ele vermiyor, kendi işlerini kendileri halledeceklerdir." tedaisi uyanıyordu. Bizim bu sahte tedbirlilik hâli mahalleye nam diye sirayet etse de Tefik de ben de kim vurduya gitmekten imtina ediyorduk aslında. Yiğitliğe bok sürdürmemekle postu deldirmemek arasında gidip geliyorduk.

Biz ezelden külhani meşrep olduğumuzdan benim için bu arazi olma hâli pek de yeni sayılmazdı. Nitekim kumar borcuna, uçkur belasına, pay alma davasına pek çok kez böyle kendi semtimde dahi, Çardakaltı Kahvehanesi'nin bir köşesine sinerdim de kırk senelik müdavimlerin dahi ruhu duymazdı. Lakin Tefik öyle değil. İyi kötü memuriyet hengâmesine alışmış. Huzurunu, düzenini bozabilecek en ufak ihtimal adamı mahvediyordu. Bir gün kahvedeyken "Vallahi o meçhul paşa karakoldan girip beni de alıp götürcek diye içim içimi yiyor!" deyince, "Artık yetişir! Güpegündüz mahallemizden adam kaldıracak hâlleri yok ya ulan?" diyerek yarı kızgın onu teskin etmişim. Ama söylediğime ben bile

inanmıyordum. Vehmi öyle bir raddeye gelmişti ki “Yahu hani bizi Arap Abdullah çağırtmış, ona gidelim onun himayesine girelim?” demişti birkaç kez de “Ulan adam çağırıyorsa kara kaşımıza gözümüze değil, namımıza hürmeten çağırdı. Koftiden, mecrası meçhul bir korkudan gidip adamın kollarına kanatlarına kendimizi bırak sak ne olur? Bir kucaktan hop diğer kucağa! Müsait bir zamanda uğrar kahvesini içeriz lakin himaye tabirini unut!” diyerek terslemiştim.

Bir insanı bela bulacaksa her yerde bulur. Bizim yegâne güvencemiz Tophane’den kıpramamız. Ne zaman bu semtten ayrılacak netameli olayların tam içinde buluyorduk kendimizi. Yerinden oynayan yetmiş belaya uğrar kavlince muhitimizden ayrılmıyorduk. Fakat işte bazısına rahat batar, çamura bulaşmadan duramaz! Yine paçamıza bulaşacak bir çirkefe bodoslama daldık!

Tevfik’in de benim de kurtlarımız kaynamaya başlamış, canımız işret çeker olmuştu. Tophane’nin izbe köşelerinden birine çöküp demlenmek kabilse de biz daha kafamız rahat olsun istiyorduk. Gece dahi olsa kahvehanede peliz etmek nâmümkündü. Zira meyhaneciler harici bir yerde içki bahanesiyle toplanmak külhani meşrep olsa da mutaassıp ahalinin öfkesini ve siyasi toplanma zannedebilecek jurnalcilerin nazar-ı dikkatini celp edilebilirdi. Pera’ya, Galata’ya uzanalım desek onu da zaten maçamız yemiyordu. Hem semtimizden uzaklaşmadan hem de mandepsiye basmadan işret yapmanın çaresini ararken imdadımıza bizim Ocakçı İsmail yetişti. Kasımpaşa tersaneleri mıntıkalarında çalıştığı vakitlerde havanın açık olduğu vakitlerde kayıkla Haliç’e açılıp derya ortasında demlendiklerini, kimseler görmeden bu şekilde bazı âlemlere katıldığını anlattı. Tevfik’in de benim de aklıma yattı. Kantocu belasından beridir doğru dürüst iki tek atamamıştık. Sandalda işret derdimizin devasıydı!

Semtin kopuklarına sorup soruşturup bir sandalcıyla anlaştık. Adamın konakların köşkerlerin mehtap sefaları için kullanıp bir kenara attıkları neviden genişçe bir sandalı vardı. Böylece havanın açık olacağını düşündüğümüz bir akşam deryaya açılmak üzere sözleştik. Tevfik’le işret günü nevaleleri düzüp Tophane rıh-

tımlarına inerken Ocakçı İsmail de peşimize takıldı. Fikri kendisinin bulduğunu söylediğinden işrete dâhil olmak istediğini söyledi. Üstü örtülü tehditlerimiz de kâr etmedi zira kendisi beleş mezar bulsa içine yatar kavlinde bir herifti. Ocakçı İsmail’in mevcudiyetinden mütevellit sıkıntı elbette avantadan âlemimize tebelleş olması değildi. İsmail nerede ne lakırdının edilmeyeceğini pek bilmezdi. Kabristan yanından geçiyorken sebil kenarı perilerini anlatası tutardı. Bir yerde yatılı misafirlige kalınmışsa gıcırdayan tahta seslerinin filanca yerdeki yatırlı evi hatırlattığını söylerdi. Ezkaza öksüren, tıksıran birini görse muhtelif hastalıklardan cartayı çekmiş mevta akrabalarından bahsederdi. Şom ağızlı teşbihi küçük kalır İsmail facianın, belanın ta kendisiydi. Haddi zatında tersane senelerinde “Baykuş” diye nam yapmıştı da bu lakabın yerli yersiz kendisine sarf edilmesine kızdığından kimse yüzüne söyleyemezdi. İşte şimdi zaten abdest tutmaz refikim ve benimle sandal sefasına geliyordu. Hiç yoktan avantadan keyfimize limon sıkacak olmasının tahribatını hafifletsin diye rakıyı ve nevaleyi ona taşıtıyorduk.

Nitekim aksilikler nara bile atmaksızın çat kapı geliverdi! Adım attığı yerde ot bitmez İsmail’in peşimize takılması, o vakte kadar mehtabı dahi seyredebileceğimiz nefaset bir hava var iken bir anda yapış yapış bir sis çöktü ki birbirimizi dahi zor seçer olduk. Ben inceden inceye Tevfik’i lafla marizliyordum “Ah ulan ah! Yine senin dahlinle nuhusetliğin koynunda fink atıyoruz! Hadi adamın fikrini beğendin bari gizli tut, yüzüne yok de, sonra biz bakalım keyfimize! Ne diye adamın suratına ‘Vallahi şahane!’ diyorsun?”

“Serin gel imanım! O kadar racon forsun var, madem istemiyorsun zagonuna göre laf edip tüyseydin adamın yanından!”

“Daha deryaya açılmadan şapa oturduk! Sisin dumanın arasında kaldık ulan?”

“Daha iyi olurmuş. İsmail öyle dedi. Zira pek gören eden olmazmış.”

“İyi bari. Gemiye memiye toslayıp balıklara meze olmazsak kekâ...”

Sandala kavuşup deryaya açılmamız pek uzun sürmedi. Nevaleleri hazırlama işini de

İsmail'e yıktık, ufaktan demlenmeye başladık. Sandalcı baba da kendi zulasından çıkardığı bir testi şarapla âlemimize iştirak ediyordu. Biz söyleşerek ve içerek büklüm büklüm kız saçını andıran sisin kolları arasında kaybolduk. Yalı neresi derya neresi bilmez vaziyette aheste bir seyir tutturup boğazın orta yerine doğru yollandık. Tabi İsmail'in yine huyu tuttuğundan derya ortasında bile anlatacak acayip bir lakırdı bulup canımızı sıkmaya, muhabbete limon sıkmaya başladı. Yok, Rumların zamanından kalma bir Ceneviz kadirgası varmış da, bir keşişten beddua aldığı için tayfaları kuru kadavraya dönmüş de, kâh Boğaz'da kâh Haliç'te böyle sisli havalar da olur olmadık yerde ortaya çıkarmış. Denizci kısmında hurafenin, batıl itikadın, tevatürün bini bir para olduğundan İsmail'in işret bitene değin canımıza okuyacağı muhakkaktı. Çenesini kesmek için yanık yanık bir gazele başladım. Akabinde Tevfik de bahriye çiftetellisini mırıldanmaya başladı. Seslerimiz sis tarafından yutulurken denizin şıptısından gayrı bizim yarım yamalak şarkılarımız iştiliyordu: "Kadiiii-fedeeennnn keseeesiii... Kahveeeden geeelir seeeesiiii... Oturmuş kumaaar oynaaar..."

Biz böyle şelaleler misali çağlayıp bağ bülbüller gibi öterken sandalın sert bir şeye çarpması sesimizi bıçak gibi kesti. Kör sisten bir şey göremiyoruz. İsmail telaşla söylendi: "Acep Kız kulesinin kayalarına mı bindirdik? Karaya mı oturduk?"

Yapıştırdım cevabı: "Ulan Baykuş! Pusulan da çenenin şirazesi gibi bozuk! Kız Kulesi neresi, bizim deryaya açıldığımız yer neresi?"

Biz böyle atışırken sisler açılmaya başladı. Bizim sandalın tosladığı şey de yavaş yavaş ayan olmaya başladı. Saltanat kayığına benzeyen ama onun daha büyüğüyle karşı karşıyaydık. Daha önce böylesini görmüşlüğümüz yoktu. İsmail kendi kendine destur çekmeye, besmele okumaya falan başladı.

"Ağalar buna kadirga derler! Kadimin gemilerindendir! Bizim tersane zindanının duvarlarında çok görmüşüm bunların tasvirlerini..."

"Tesbihata niye başladın ya?"

"Bu devirde kadirga mı kalmış? Hem de böyle köhne olup da deryada yüzecek? Hayalet kadirga bu!"

Hakikaten de yelkenleri lime lime, küreklerinin kimi kırık, fenerleri sönük, çürümüş tahta ve yosun kokusunun insanın burnunu doldurduğu böylesi bir gemiyi görmüşlüğümüz yoktu. O vakte kadar Tevfik'le sayısız fevkattabia varta atlatmıştık, bizim için cin de şeytan da vaka-i adiyeden sayılırdı. Lakin biz bile böylesine acayip bir nesne karşısında şuurumuzu yitirmiştik, lal olmuştuk. Biz sakın sakın gemiyi seyrederken gemiden ıslık çalarak fırlayan bir ok tepemizden geçti. Böylesine bir mavrayı ta bacak kadar velet iken Okmeydanı'na tırmanan, yay ve tataryayı merakı olan birkaç yaşlı dervişten beri görmemişim. Biz dönen mevzuyu anlamaya çalışırken kadirganın tepesinden gözleri sarı sarı kandil alevleriyle parlayan soluk suretli, sırtıkan kurukafalar uzanıverdi. İskelete dönmüş ellerindeki çürümüş tataryaylarını bize doğrultmuşlardı.

Güçlkle yutkunarak konuşabildim: "Hah! Buyurun cenaze namazına! Bir hayalet gemide kürek mahkûmu olmamıştık, o da şimdi tamam oldu!"

GÜNEY DAKOTA'DA GÜN DOĞUMU

Muhammed Atakur

Gökyüzünü yırtarcasına yükselmekte olan güneş sevdiğim kadının gözlerinin içinde yeni doğan çığlıkları atarken saçma muhabbetimizi bir sonraki seviyeye taşıyacak soruyu soruyor. “Güney Dakota’da da güneş doğuyor mudur acaba?”

“**H**alamlar bugün Mars’tan dönüyor.”
Hadi ya... Aferin... Bravo valla-
hi... Sevdğin kadınla oturmuş gün doğumunu izliyorsun ve bu harikulade ortamı daha da romantik hâle getirebilmek için seçtiğin konu bu mu? Hayatındaki en anlamlı olay akrabalarının Mars’tan dönmesi mi yani? Cidden süpersin... Sana helal ol...

“Aaa gerçektin mi? Çok havalıymış...”

Nasıl? Oldu mu yani? Havalı mı bir de... Açabileceğim en saçma konu sevdiğim kadında karşılık mı buldu gerçekten.

“Kesinlikle... Fazlasıyla havalı değil mi? HALAMLAR MARS’TAN DÖNÜYOR! Woo-ovv...”

Tamam, abartma. Sakinliğini koru. Tadını kaçırmadan devam et.

“Biliyo musun bizimkiler de bi’ kaç defa şu uzay taşımacılığına başvuruda bulundular...”

Bu Bir Reklamdır!

(20 saniye içinde sona erecektir!)

Siz de Uluslararası Uzay Taşımacılığı’na ait Gez-egen Kapsül aracılığıyla Venüs benim Jüpiter senin gezmek istemez misiniz? Hadi! Hemen 0442 42 42 numaralarını tuşlayarak bize ulaşın. Üstelik başvuru ücreti sadece 99 kuruş. Gez-egen Kapsül gezegeni terk etmek için sizi bekliyor. Bu fırsatı kaçırmayın. Uluslararası

*Uzay Taşımacılığı Halanızı bile Mars’a götürüyor. Hadi! Hemen arayın...
0442 42 42*

... Fakat işte geri dönüş yapan olmadı hiç. Sizinkiler şanslıymış.”

Kendimi tebrik ediyorum. Hatta *uzanıp kendi yanaklarımdan öpüyorum*. Olmadık yerden konu açtım. Eksiksiz bir ortam içindeyiz. Aslında “eksik” kelimesini kullanmamalıydım. Neyse. Boş verin. Zaten o, konuşmaya benden daha teşne çıkıyor. Sevdiğim kadınla gün doğumunu seyrederken insanlık, uzay ve halamlar üzerine saçma bir muhabbete yelken açıyoruz. Konu dallanıp budaklanıyor. **İnsan en çok birlikte saçmalayabileceği insanın yanında...** Klişen batsın.

“Gerçi benim aklım hâlâ almıyor...”

“Neyi? Halamların Mars’a gitmesini mi? Onu benim de aklım almıyor bi’ türlü.

Geniş açılmış ağızlarımızla gülüyoruz. Doğmakta olan bebek güneşin ışıkları sevdiğim kadının yüzüne Elf aydınlığı veriyor. **Kadınlar kendilerini güldüren erkeklerden...** Ya bi’sus!

“Yok, onu değil tabii ki... Hani böyle uzay falan. Ne biliyim yani... İnsanlık nasıl yapıp etti de başka bir gezegende barınabilmeyi becerdi emin değilim.”

“Ben bunların olacağına inanan kesimden-
dim her zaman. Uzay istasyonları, uzay taşı-
macılığı, kurulacak koloniler... Evet, klasik bi’
bilimkurgu filmi gibi geliyor insana. Ama dü-
şününce dünyaya hapsolmanın, yerçekiminin
hükmü altında yaşamının kaderimiz olmadı-
ğına inanıyorum. Bunlar hep yakın ya da uzak
geleceğin gerçekleri gibi gelirdi bana. Hiç aklı-
ma gelmeyen şey ise şu dönüp duran reklamlar-
da söyledikleri her bir pazarlama cümlesini bu
kadar ciddiye almalardı. Yani cidden Halamı
Mars’a götürdüler.”

Gülüyoruz. Bir önceki kadar geniş ağızlı de-
ğil. Hatta bu kez hafif tebessüme yakın. Tadı
kaçmaya başlayan esrimi örtbas edip havayı
değiştirmek için müziğe başvuruyorum. Mü-
zik açma düşüncesi zihnimde belirir belirmez
havada ağır ağır süzülerek gelen yeşil Spotify
küresi ne zaman ne dinleyeceğimi bildiği için
derhal müziğe giriyor. Yeryüzünde milyon yıl
geçse bile gün doğumu ve gün batımında dinle-
nebilecek olan tek şarkı çalmaya başlıyor.

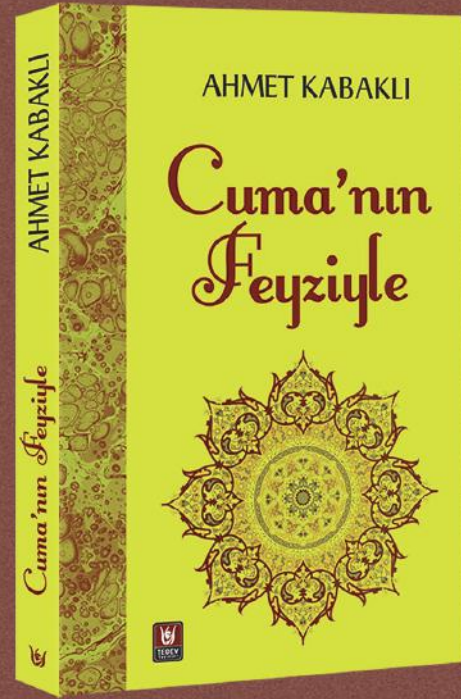
“Haydi kalk gidelim bu şehirden

Gün doğarken ya da güneş batarken”

Şarkının tam da bu kısmını belki milyon
defa tweet atmış belki milyon defa aynı twee-
timi retwettlemişimdir. Yine aynı tweeti atma
isteği uyanıyor. Atmıyorum. Şu an telefon daha
önemli bir şey için lazım.

Güney Dakota’ya iniş yapacaklar, diyorum.
Bunu söylerken eski dünyalıların bileklerine
taktıkları saatlere baktıkları gibi bileğime ba-
kıyorum. Boş bileğimi kaplayan derimin altına
yerleştirilen ve gözümle temasa geçtiği an fos-
forlu bir ışıqla beliren dijital saat bana zaman-
dan haber veriyor. Gerçi bu bilgiyi bileğime
bakmadan da edinebilirdim ancak zamanı öğ-
renebilmek için bileğe bakmak eski dünyalılar-
dan kalma yakışıklı bir hareket. **Eski dünyalı-
lardan kim kaldı bee.** He yavrum he...

“Birazdan atmosfere giriş yaparlar.” Dün-
yaya iniş yapacak kapsülü görebilecekmişim
gibi kafamı gökyüzüne çeviriyorum. Ardından
bakışlarımı yeni doğan güneşe çeviriyorum.
Gökyüzünü yırtarcasına yükselmekte olan gü-
neş sevdiğim kadının gözlerinin içinde yeni do-

“Cuma’nın Feyziyle” adı altında, edebiyatımıza
geçmiş, İslamî, millî ve insanî metin, şiir, fıkra
ve menkıbeleri size tanıtmaya çalışıyorum.

Cumaları kürsü ve minberlerden, imanlı
halkımıza seslenen değerli hatip ve
vaizlerimizin kudretle anlatacakları bu güzel
eserler, cemaatte inanılmaz lefasetle çiçekler
açmasını sağlayacaktır.

Edebiyatımızın her dalında İslâmiyetin etkileri,
din sabanıyla sürülmüş derin izler bırakmıştır.

Size sunacağım edebî belgeler, bu mutlu
gerçeğin kanıtlarıdır.

ğan çığlıkları atarken saçma muhabbetimizi bir sonraki seviyeye taşıyacak soruyu soruyor.

“Güney Dakota’da da güneş doğuyor mudur acaba?”

“Bu saatte batıyor olmalı.”

“Doğru... Farklı meridyenler, farklı hayatlar.”

“Öyle... Daha dünya içinde aynı günü yaşamıyoruz ama Mars’tan halamları bekliyoruz.”

Tek başıma gülüyorum. Espri dediğın tek kulanım lık bir şey. İkinciye tadı kaçıyor. Üçüncüye... **Deli kıza cilve yap demişler...** Ama çüş artık.

Müzik susuyor. Ortamın havası iyice daralıyor. Zaten gün doğumunun en güzel anları güneş doğmadan hemen önceki anlardır. Zifiri karanlık ile zarif aydınlık kaybolmak üzere olan yıldızlar eşliğinde birbirleriyle dans ederken güneş görünür, yeryüzü mutlak aydınlığa bürünür ve büyü bozulur. Aydınlanmadan sonrası daima berbattır. Sessiz bir şekilde güneşe bakıyoruz. İlk görünmeye başladığında duyulan bebeklik zırlamaları yerini ergenlik sancılarına bırakıyor. Güneşin hırçınlığı sevdiğim kadının yüzündeki ciddiyeti körüklüyor.

“Bir gün Güney Dakota’da gün doğumunu izler miyiz?” diye soruyor. İzleyemeyeceğimizi biliyor. İzleyemeyeceğimizi biliyorum. Seyahat etmeye gücünün yetmeyeceğini ikimizde biliyoruz. Bırak seyahati iki adım ötedeki markete gitmeye bile takati yok. Son kontrollere gittiğimizde doktorun söyledikleri beynimin hücreleri arasından kaçıp yeniden duyma yetime ulaşıyor. “Çok yorulmasın. Elinizden geldiğince onu dışarı çıkarmamaya çalışın. Şu an için yapacak başka bir şey yok.”

“İzleriz...” diyebiliyorum yarım ağızla. İnanmıyor. İnanmadığını biliyorum. “Yemin ederim izleriz” diye üsteliyorum. Yemin edince inancağını zannediyorum. Sözü nüze yemin katınca inanacaklarına inanıyorsunuz. İnanmayın. Çünkü inanmıyorlar. O da inanmıyor. Gülüm süyor. Gülümseyişindeki acıma duygusu benim acizliğime mi kendi yoksunluğuna mı anlayamıyorum. İnsanlık başka gezegenlerde koloni kurmanın yolunu buluyor fakat sevdiğim kadının hastalığına çözüm bulamıyor. **Bat dünya bat!** Bak onu iyi dedin. *Bat dünya bat!*

“Yorulдум. Beni içeri götürür müsün?”

Başımı sallıyorum. Olmayan bacakları üşümesin diye üzerine örttüğüm kareli battaniyeyi çekip onu kucağıma alacakken eniştem arıyor. Telefon arama ekranına dönünce simülasyon uygulaması kendiliğinden kapanıyor. Güneş siliniyor. Arasından doğduğu dağlar siliniyor. Gün doğumu siliniyor. Kareli battaniye siliniyor. Olmayan bacakları siliniyor. Artık hayatta olmayan sevdiğim kadın siliniyor.

Eski yatak odamızda bir başımayım. Işık kapalı. Çekili perdelerin arasından uzun ve ışıklı binaların akşam karanlığını yok etme çabaları odaya sızıyor. Yatak odasını sadece onunla buluşma mekânı olarak kullanıyorum. Unutmayacağım, yeniden yaşamak istediğim, içinde zamanın donmasını arzuladığım anların hepsini burada yeniden canlandırıyorum. Anlattığım kadarıyla hatıralarıma yeniden hayat veren simülasyon uygulaması buna benzer yüzlerce an ile dolu. Hayatın içinde güzel günler ve güzel olmayan günler var. Güzel günler tükendiğinde elde kalan tek şey güzel günlerin hatırası oluyor. Bir daha yaşanmayacak kadar güzel, unutulamayacak kadar değerli günler.

Eniştem atmosfere girdiklerini, birazdan Güney Dakota’ya iniş yapacaklarını, halamın ve çocukların iyi olduğunu, Mars’tan benim için Mars taşı getirdiklerini söyleyip kapatıyor. Arama ekranı kapanınca telefonda işlevi yarım kalan simülasyonun tekrar canlandırılmasını isteyip istemediğimle ilgili bir uyarı görünüyor. Sevdiğim kadın, gün doğumu, geçmişimin kıymetli hazinesi... O günleri geri getirebilir miyim? Bilmiyorum. Cevap veremiyorum. Çünkü beni HD çözünürlüğe sahip televizyonun karşısına geçip izleyenin telefonu çalışıyor ve içinde oynadığım film duraklatılıyor. Bir dikdörtgenin içinde öylece kalıyorum. Eski güzel günleri yeniden yaşayıp yaşamama kararsızlığında.

İçinde oynadığım filmi duraklatanın telefon konuşmasına istemeden kulak misafiri oluyorum. Arayan eniştesiymiş. Halası ve çocuklarla köyden gelmişler. Onun için yoldan pişmaniye almışlar. Otagara gelip onları almasını bekliyorlarmış. ¶

RİTİM

Ümit Can

Saatin bozulmuş hareketine iyice bakıyorum. Zaman ileriye giderken saat geriye gidiyordu. O geriye giderken zaman hep ileriye gidiyordu. Zaman ve saat ritmini bozmuştu.

Sabaha doğru yeni uyuyabilmişim. Bütün gece karmaşık ve kasvetli düşüncelerle geçti. Bir düşünce ise sabaha doğru henüz yeni geçmişti. Bu geceki rüyalarım da buna benzer görüntülerden başka bir şeye benzemiyordu. Gecenin çoğunda bu düşüncelerden kurtulmak için bazen dışarı, bazen de evin içinde yürüyordum. Sanki karanlığın içinde bir yarık ve bu yarığın içinden kafama doğru bir yol arıyordum. Tam uykumun ortasında gelen bu düşünce, bir gece gibi yavaş yavaş üzerime çöküyordu. Sanki her şeyi parçalıyordu. Olması gereken böyle olmamalıydı. Her şey parça parça ve dağılmış hâlde olmalıydı. Böyle geçen gecelerde bir mağaranın içinde, soğuk kayaların üzerinde uyuyormuş gibi hissediyordum. Ardından bir Minotauros canavarı uykumun ortasında bedenimi parçalamaya çalışıyordu. Böyle gecelerde, düşüncelerin birbiriyle çarpıştığını büyük bir gürültüyle duyuyordum. Bazen bu ses, duvarda yürüyen örümceğin çıkardığı ses kadar sessizleşiyordu. Sessizliğin içindeki bu sesler, sessizlik miydi?

Bir gürültüyü tamamen ortadan kaldırmam da mümkün değildi. Sessizliğin gürültüyü bastırması gerekiyordu. Bu sessizliği de bazen sokakta yahut odamın bir köşesinde buluyordum. Yazı yazmaya başlamadan önce gelen o düşün-

ce. Beni kemiren ama ortaya çıkmayan. Çıktıklarında ise zincirlere bağlanmış mağaradaki insanların etrafa koşmaları gibiydi. Her şeyi yiyip tüketen, azmış bir boğa gibi sınır tanımayanlar da kim? En sonunda, mağarada geçen bir ömrün, bir güneş ışığı altında yok olması da bir trajediydi. Yıllardır düşündüklerim hiçbir şeye sığmıyordu.

Müziğin ritmi bozuluyordu. Bazı zamanlar uyumaya yakın her şeyin ritmi birbirine giriyordu. Eşyalar yavaş yavaş yok oluyordu. Orada duran bir saat kulesi eriyip akarsu gibi akıyordu. Bazen de kafamdaki bu yarığın içine doğru yürüdüğüm oluyordu. Müziğin ritmi gittikçe bozuluyordu. Bu bozuk ritimden dolayı gecenin ortasında birdenbire ortaya çıkan hayvanlar, her yana kaçıyor. Birazdan her şey bir küçük deliğin içine sığacaktı. Gözlerin kapandığında ortaya çıkan bu küçük delik aslında uzun bir yola çıkan kapıydı.

Odamdaki bütün eşyalar ritmini kaybettiğinde ben de kendimi kaybediyordum. Işığın dalga dalga yayılması, masanın dairesele dönüşmesi ve her şeyin çizgiselden garip geometrik şekillere doğru geçmesi gibi. Bu bozulan ritmin hareketi denizin üstündeki geminin sallanmasına benziyordu. Saatin bozulmuş hareketine iyice bakıyorum. Zaman ileriye giderken saat

geriye gidiyordu. O geriye giderken zaman hep ileriye gidiyordu. Zaman ve saat ritmini bozmuştu.

Bozulan bir ritim de sessizliğin kendisiydi. En büyük gürültüler artık sessizdi. Başka bir ülkedeki kuşun kanatları, gök gürültüsü gibi ses çıkarıyordu. Düşüncelerin ritmi, ayarı yapılmamış bir saat gibi oluyordu. Ardından bir ritim dükkanına doğru yola çıktım. Bozulmuş her şeyin ayarını yapacak o tamirhanenin kapısında idim artık. İçeride kimse yoktu. Sonra karanlık bir odadan çıkıp gelen usta, masasına döndü. Önünde bir şeyleri tamir ediyordu. Saate benzeyen ama saat olmayan tuhaf bir eşya duruyordu önünde. Çarklarını temizledi. Sonra saate benzeyen aletin üstüne camını yerleştirdi.

Onu vidaladıktan sonra üstündeki tozu temizledi.

Bozulan zamanın kendisiymiş. Saat ise onun yolunu arayan bir akarsuymuş. Birbirlerini kaybettiklerinde, ben de kaybolmuştum. Çünkü saatin gideceği iki yol vardı. Ya ileri giderek zamanı teselli edecek ya da geriye giderek hiçbir şeyin olmadığı, her şeyin bayatlamış ve yaşanmış olduğu yöne sapacaktı. Saplantılı geçmişe gitmeyerek, kendimi olması gereken zamanda bulmuştum. Geriye gittikçe her şeyin ayarı ve ritmi bozulmaktaydı. Hayatın kendisi bozulunca, beden de çürümeye başlıyordu. Geçmiş karanlığın kendisiydi. O yoktu ama yaşıyordu. Yaşarken aslında hiç olmayanın ağırlığını hissediyorduk. ¶

VEBA GÜNLERİNDE FAS

Osman Süreyya Kocabaş

Saatlerce içinde oturarak o dönemlerde talebelerin elinde büyükçe kitap veya bir deste tomarla kapıdan girişlerini ve sırtını sütuna yaslamış müderrisin etrafında halka oluşlarını hayal ettim.

16 Mart'ta Fas'tan ülkeye dönerken hissettiğim güven duygusunu daha önce hiç yaşamamıştım açıkçası. Hâlbuki Fas'a gitmeden bir hafta önce Moya'nın Tiksinti romanını okurken benzer duygular hissetmiştim. Gerçi Moya kadar abartılı öfkelenmemem de aslında yurtdışına her çıkma isteğim bu ülkeden kafamı çıkartıp biraz nefes alma ihtiyacı duyma gerekliliğinden fazlası değildi.

O günlerde Dünya Sağlık Örgütü korona hastalığının "pandemi" olduğunu yeni açıklamıştı ve tarihlerde okuduğumuz veba zamanlarına girdiğimizi fazlaca hissediyordum. Biz de tam o haftalarda beş arkadaş gözümüzü karartıp Fas'a gitmeye karar vermiştik. Tarihe tanıklık etmek mi dersiniz buna bilmiyorum ama tarihi sadece okumak çok güzel oluyor, tarihi yaşamak ise sarsıcı. Daha iki yıl önce master tezim için Osmanlı İstanbul'undaki veba günlerinde insanların içinde olduğu durumu okudukça içimde garip hisler olmuştu ama bu kez okuduğum satırlar karşımda simülasyon şeklinde vücut bulmuş ve sonunu kestiremediğimiz kara ölüm bu kez bizi kovalıyordu.

Döndüğümüzde Sabiha Gökçen Havalimanı sakindi, sessizdi ve fazlasıyla boştu. Ankara'ya doğru yola devam ettik ve on dört gün boyunca karantinada kaldık. Ben ve arkadaşlarımda

büyük bir gerilim vardı. En ufak kuru öksürük ve yüksek ateş bizim ölüm fermanımızın yazıldığı yahut kalemimizin kırıldığıнын belirtisiydi. Muayene olduğumuz doktor ilk yedi sekiz günün çok kritik olduğunu ve bu günlerde bir şey çıkmadıysa kolay kolay çıkmayacağını söylemişti bize. Ve zorlu yedi gün başlamıştı. Ama bir taraftan da rahatlık içindeydim çünkü ülkedeydim. Yerimdeydim evimdeydim. Biz Fas'ta iken Avrupa bu hastalığın karşısında diz çökmüştü. Uygar dünya şoktaydı hem de nasıl bir şok... Peş peşe çaresizlik açıklamaları geliyordu. Bu nedenle yurtdışındayken kendimizi bir kapanda hissetmeye başlamıştık. Ülkeden, evlerimizden çok uzakta ve sığınacağımız yer olmadan geziyorduk. Hâlbuki geç fark etsek de gerçekten zamanın inceldiği noktaya gelmiştik ama gelecek günlerde neler olacağını ise bilmek istemiyorduk.

Bir hafta öncesine dönelim ve biraz da Fas'tan bahsedelim.

7 Mart'ta Kazablanka'ya gecenin ortasında inmiştik. Hava Türkiye'ye göre sıcaktı tabi. Havadayken bizi sıkıştıran virüs korkusu uçaktan indikten sonra azalmıştı. Yedi günlük gezi rotasını da o esnada kararlaştırdık. İndikten sonra kiraladığımız aracı alarak Marakeşe doğru yola koyulduk. Uykusuzduk ve yol gittikçe uzuyor-

► Cemaat'el-Fna Meydanı

du. Ama ben hâlâ farklı bir ülkede olduğumu hissedemiyordum. Otoban girişine geldiğimizde görevliler bizden dirhem istemişlerdi. Tedbirsiz gittiğimiz için yanımızda sadece dolar vardı ve o da işe yaramadı. Gece saat 3 sularıydı. Olduğumuz yerde döviz çevirmeye imkân yoktu zaten. Dümdüz otobanda kaldık yani. O esnada girişten geçen bir başka aracın önüne atladım. Çat pat anlaşılarak para istedim. Bizi kırmayıp para değişimi yaptı. Sonradan öğrendim ki aslında bizim için karlı bir döviz değişimi olmuştu ama bilerek yapmamıştım bunu. Umarım beni affeder. Marakeş'e vardığımızda sabahın altısı ve kent boştu. Kare tabanlı upuzun minareleri görünce artık yavaş yavaş Türkiye'den sıyrılmıştım. Bir taraftan airbnb'ye bakıyoruz bir taraftan da şehrin dar sokaklarında kalacak yer arıyorduk. İlk bulduğumuz apartın sahibine ulaşamadık. Klasik Ortadoğu gevşekliği işte. Sonra Marakeş'in uzak ve sakin bir yerinde apart bulduk. Daha dinlenmeden şehri gezmeye başladık. Çünkü Marakeş gizemini çok merak ediyorduk ve iki günde ne kadar çok gezersek bize kârdı.

Marakeş sûkları (çarşıları) Bursa'daki hanlar gibi ama sokakları çok dar ve kalabalıktı. Zaten kalabalığı güçbela yararak ilerlerken bir de motosikletliler bizi perişan ediyordu. Deri, halı

dokuma ve attar dükkânları kendi sokaklarında gruplanmıştı. Halılar duvarlara asılarak teşhir ediliyordu. Baharatçıların olduğu sokaklarda mentol kokusu baskındı. Çeşit çeşit adını bilmediğimiz renk renk baharat tozları sergileniyordu. Esnaf ise aşırı ilgi gösteriyor, bir şeyler ikram edip ürününü ısrarla satmaya çalışıyordu ama bir Kapalıçarşı esnafının ısrarcılığı yoktu. Şehir labirent gibiydi, her bir sokak yeni bir yere açılıyor ve geldiğimiz yeri bir daha bulamıyorduk. Dar sokaklarda kaybolmak çok kolaydı bizim için. Dar sokaklar bazen tünellerle ilerliyordu. Bunu fırsata çevirip bizi bir yerlere götüren çocuklar gençler vardı ve ilk başta yardım ettiklerini sanıp peşlerine düşünce para karşılığı bizi götürdüklerini öğrendik. Hakikaten burada her ne yapıyorsan karşılığında bir şey veriyordun. Biz dar sokaklarda dolaştıkça kendimizi Alman gibi hissediyorduk tabi. Orada hijyen çok aşağı seviyedeydi. Hatta korona virüsünün buraya gelme imkânının olmadığına çünkü buradaki yerli virüslerin koronayı peynir ekmek gibi yiyeceğine inandık. Marakeş'te de sık rastladığımız gibi bütün Fas'ta çok güzel kapılar vardı. Adeta ülke tüm sanat birikimini kapılara dökmüştü. Hani derler ya Selçuklu geometrik desenlerin şahane ahengi ve görsel zevki falan. Endülüs esintisi bambaşka gerçek-

ten. Marakeş'te konaklar dışarıdan mütevazı ön cepheye sahipti ama içeri girdiğinizde şaşkınlık yaratıyordu bize. Duvarlarda işlenmiş renkli simetrik desenler. Tavanlar gözünüzü ayırmayacağınız detaylarda işlenmişti. Zemin de geometrinin ahenkli sahnesiydi. Konağın ortasında küçük bahçe ve ortasında fıskiye havuz başka bir dünyaydı gerçekten. Bahçeye bakan duvarlar revaklıydı. Tercih edilen duvar rengi beyazdı. Bu sayede işlenmiş desenler ön plandaydı. Yerel lezzet konusunda ilk seferde kötü bir pastilla deneyimimiz olmuştu.

Fas'ta yerel lezzetten uzak durmaya karar vermiştik ama dayanamayıp bir de tacin denedik. Tavuk tacin kırmızı etli tacinden daha başarılı sayılırdı.

Akşam Marakeş farklı bir dünya oluyordu. Dükkânlar daha canlı, dar sokaklar daha kalabalık ve insanlar da daha hareketli... Cema'î-Fna Meydanı akşamları oldukça kalabalık ve eğlenceliydi. Yer yer Avrupa'daki meydan eğlencelerini andırırsa da açıkçası daha gümbürtülüydü. Dans eden yılanlar, omuzlarda dolaşan maymunlar, renkli kuşlar ve şov yapan insanların bir araya geldiği kocaman bir sirkte bu meydan. Bir taraftan da her sokak kuytusunda yanımıza sinerek "haşış" satanlara rast geliyorduk. Hayır dedikçe fiyat düşüyordu ve çok ısrarcı satıcılardı. Gün batımının kızılığında

meydandaki ışıklar insanlarla birlikte eğleşiyordu. Çölün göğünden mi yoksa duvar renginden mi bilmiyorum ama akşamları evlerin duvarları daha kızıl oluyordu. Canetti'nin Marakeş'te Sessler'ini okumadan gitmişim buraya. Kitabı okuduktan sonraki yorumum ise Canetti'den bize çok şey değişmediği yönündeydi.

Marakeş'ten sonraki durağımız Suveyra adlı sahil kentiydi. Şehirlerarası yolda istisnasız polis çevirmekteydi ve ummadığımız kural ihlallerinden ceza yiyorduk. Bütün gezi heyecanımızı düşüren bir vaziyetti bu. Tabi içinden geçtiğimiz köyler ve selamladığımız köylülerin durumu bize garip geliyordu. Ama ilginç olanı da yol boyu dizilmiş argan ağaçlarına tırmanmış keçilerdi. Tabi tam Instagram manzarası oluşturan bu sahneleri fotoğraflandırmak da ücretli oluyordu. Ya keçi çobanı geliyor para istiyordu ya da başka birisi. Argan yağı sanırım Fas'ın başat zirai ürünüydü. Fas deyince aklınıza hemen çöl gelmesin. Evet, Sahra'nın batısına konuşlanmış bir ülke için çöl kısmı oldukça geniş ama kentlerin yerleştiği batı kısımları oldukça ormanlık ve ziyadesiyle yeşildi. Özellikle Rabat'ın kuzeyi ve batısı sık ormanlıktı. Suveyra şirin bir sahil kentiydi. Doğallığı korunduğu için bize otantik geliyordu. Marakeş gibi karmaşa yoktu tabi. Zaten Marakeş'teki karmaşa Fes gibi bir diğer büyük Fas kentlerinde vardı. İki

› Suveyra

➤ Herkül Mağarası

şehir birbirine çok benziyordu. Hatta Fes, Marakeş'ten daha geniş gelmişti bize. Doğal olarak 7. yüzyılda kurulmuş Feş'in barındırdığı tarihi yerleşimin Türkiye'de benzeri yoktu.

Suveyra şirin bir sahil kenti idi. Binaların duvarı beyazdı ve hepsi otantikti. Yeni yapılar da eski mimari usulü takip ediyordu. Muhkem ve küçük sahil kalesinin duvar dibini okyanus dalgaları dövüyordu. Yarım günde bitecek bir gezi programıyla Suveyra, Marakeş'in yarattığı tozlu karmaşanın yorgunluğunu üstümüzden almıştı. Oradan ülkenin kuzeyine doğru Tanca istikametine yönelmiştik. Meşhur gezgin İbn Battuta'nın doğduğu kentti Tanca. Fas'ın en Avrupai şehriydi ve kentin cephesi diğerlerine nispeten daha moderndi. Tanca'nın sahil şeridi çok rahatlatıcıydı. Kumsalı geniş ve diğerlerine nispeten temizdi. Atlas'ın şekillendirdiği kıyı şeridinde ilginç doğal şekillere rastlıyorduk. Bun-

lardan birisi Herkül Mağarası adı verilen ilginç mağaraydı. Mitoloji anlatılarına göre bu mağarada olan Herkül'ün vurduğu darbelerin şiddetiyle Afrika ve Avrupa kıtaları ayrılmış. Mağara duvarlarında doğal görünen şekiller vardı. Ayrıca mağaranın güzel tarafı, denizi gören oyunun çok iyi fotoğraf çekiliyor olmasıydı.

Tanca'dan sonraki durağımız Şafşavan adı verilen küçük kasabaydı ama hayal kırıklığı yaşatmıştı. Evet, mavi duvarlarıyla sıradan bir Ege kasabasından halliceydi. Belki iyi bir balayı menzili olabilir ama belki. Ama Şafşavan'dayken Fas'ta geçirdiğimiz beşinci gün olmuştu. Korona etkisini hissettiriyordu ve psikolojimiz bozulmaya başlamıştı. Stresten kaynaklı göğüs ağrıları gecemi kâbusa çevirmeye başlamıştı. Ekipten kimsede telaş olmasın diye dişimi sıkarak sabahı bulmuştum. Zaten korona gündemden düşmüyordu. En ufak öksürme, ateş belirtisi hepimizi ateş üstünde tutacaktı. Zaten belli saatlerde ateşimizi ölçüyorduk. Bir taraftan işi gırgıra çevirerek kendimizi rahatlatırsak da acı bir şekilde korona dünyayı ele geçirmeye başlıyordu ve sürekli son gelişmeleri takip ediyorduk. Ülkeler sırayla sınırlarını kapatmaya başladılar. Türkiye de belli ülkelere olan seferleri durdurmuştu. O günlerde Türkiye ilk vakasını açıklamıştı. Ama hiçbirimiz aylar sürecektik karantina hayatını ummuyorduk. Hâlâ kafelere, restoranlara ve kalabalık yerlere gidiyorduk.

Fas'ı Fes kentiyle tanımıştım. Şansımıza o gün cumaydı ve çoğu dükkân kapalıydı. Dar ve büküm sokakların sonunda yeni sokaklar çıkıyordu. Sıra sıra dükkânların ahşap kapıları kapalıydı. Ama bu sayede Fas kapılarının güzelliği daha belirgin bir şekilde teşhir olmuştu. Büyükçe bir açık hava müzesini andıran Feş'te Attarin ve Karaviyyin Medreseleri şansımıza açıktı. Sütun ve revak işlemleri baş döndürücü bir detayda ve korkunç boyuttaydı. Adeta küçük Elhamra Sarayı'nı andıran ama en az onun kadar şahane yapıları. Zaten Fas sarayları Endülüs'ün gölgesiyle inşa edilmişti. Feş'teki bu medreseler özellikle Karaviyyin Medresesi, 850 gibi erken bir tarihte bir kadın tarafından desteklenerek inşa edilmiş ve görece tarihin en

eski yükseköğretim merkezlerinde biri kabul edilmekteydi. Saatlerce içinde oturarak o dönemlerde talebelerin elinde büyükçe kitap veya bir deste tomarla kapıdan girişlerini ve sırtını sütuna yaslamış müderrisin etrafında halka oluşlarını hayal ettim. Tabi ki zihnimdeki manzara John F. Lewis'in Arap Okulu tablosundan halliceydi.

Fes'ten sonraki istikametimiz Rabat ve Kazablanka şehirleriydi. Fas'ın diğer kentlerine nazaran daha geç tarihli kurulmuş bu iki şehir İskenderiye ve Beyrut gibi diğer sahil Arap kentlerine çok benziyordu. Kafe ve restoranların sıra sıra dizildiği Boulevard de la Corniche adını verdikleri sahil yolu aynı isimle diğer büyük sahil Arap kentlerinde de vardı.

15 Mart gecesi Kazablanka'dan İstanbul'a dönüyorduk. Ancak küresel pandeminin infilak şafağında bizi peş peşe aksilikler yakalamıştı. İlk önce dönüş uçağımızı anormal sebeplerle kaçırmıştık. Zaten virüs kapma korkusuyla temkinli gezdiğimiz havaalanında uçağı kaçırdıktan sonra yaşadığımız moral bozukluğu bizi savurmuştu. Artık ne antiseptik ne de maske ve sosyal mesafe umurumuzdaydı. Zaten havaalanı, bir an önce ülkesine dönmeye çalışan on binlerce insan kalabalığıyla dolmuştu. Bir taraftan Türkiye'nin hava sahasını kapatmaması için dua ederken diğer taraftan da sağdan soldan İstanbul biletleri arıyorduk. Gayet ucuza getirdiğimiz Fas gidiş dönüş bileti yalan olmuş artık ücreti ne olursa olsun ilk uçakta ülkeye dönme telaşına düşmüştük. THY ve Pegasus bilet satışlarını durdurmuştu. Saatlerce aç ve susuz havaalanında dolaşırken X-ray cihazında telefonumu kaptırmıştım üstelik. O an hissettiğim psikolojik yıkımı daha önce hissetmediğim gibi belki bir daha asla hissetmeyebilirim. Çünkü aylar sonra bile hâlâ rüyalarımda telefonumun kaybolduğunu görüp sıçrayarak uyanıyordum.

16 Martta ülkeye indiğimizde Fas'ta bizi saran pandemi korkusu ilginç bir şekilde azalmıştı. Sanki Türkiye'de virüs yokmuş gibi rahat davranıyorduk ama burası da teyakkuza geçmişti. Nitekim kendimizi 14 gün boyunca eve kapatmıştık. Peş peşe kötü haberler gelme-

ye başlamıştı Türkiye için. Her günümüz daha bunaltıcı hâle dönmüştü. Bağışıklığımızı güçlendirmek için giriştiğimiz çabalar bende yeni alışkanlıklara dönüştü. Mesela bende kahvenin yerini kefir almış ve kefir bağımlısı olmuştum. Peş peşe süren bunaltıcı günlerde nadir de olsa çok güzel haberler alıyordum. Bunlardan birisi işyerinde kendisine değer verdiğim ablam kadar sevdiğim amirim Esra Hanım evlenmişti. Hayat devam etmeliydi tabi ki. O günlerde zihnimde bu veba günlerinin mayıs başında biteceği hissi vardı nedense. Ya da bitmesini istiyordum. Tekrar Fas gibi otantik dünyasını koruyan ülkelere gidebilmek için. Şu an ise bana çok yakın gelen Ankara bile artık çok uzak menzil olmuştu hâlbuki. ❧

➤ Şafsavan

KIYÂMET

Mevlüt Kaan Akçatepe

*Dönünce devir
Sûrâ üflenir.
Manzara kızıl...
Kiyâmet, tasvîr.
Kifâyetsiz dil,
Ecelse mâhir.
Akar tersine,
Ansızın nehir.
Devrilir devrim,
Seyrelir seyir.
Koca bir nokta,
Evveli Ŗiir.
İŖitin, hayât
Ölüme esir.
Çünkü ölümdür
Aranan iksir.
Koyulur yola
Çevrilmez emir.
Soru, beyhûde;
Hükümsüz, fikir.*

*Nâmımız bu ya:
Yolcu, misafir...
İnsanı büyük
Görmek gaflettir;
Zirâ son durak
Her kibre, kabir.
Dehir tükenir,
Tüketir dehir
Ne varsa bütün
Yaşama dâir:
Dost, vatan, anne,
Sevdâ, vesâir...*

SÖNÜK YILDIZLAR

Oğuzhan Bedir

*Sönük yıldızlar saçıyorum
Tüm sesler üzgün, renkler buruk*

*Tılsımını yitirmiş bir tını
kulaklarımda
Kırışıklıklarında hışırtı
Yaprakların yaşlı tenindeki
rüzgâr
Dalga dalga işleyen ezgiler
özünde hüznün*

*Canlılığını yitirmiş bir manzara
gözlerimde
Gökyüzü isteksiz, mavisi
Buz, rızasız gelin, yüzünde
yaşlar
Buruklukta geçişen renkler
özünde hüznün*

KÖPRÜ

Zehra Gök

*Kestiler buradaki ağaçları,
hepsi eceliyle ölmüş oldu;
tek tek devrildiler içimde
içimde kokuşmuş insan kalıntıları.*

*Sararmış ağaç kabuklarına
yıllar önce yazılmış Ŗiir,
elimiz Ŗimdi kalem tuttu
devrilmelerin nedeni bu.
içerisi ağır bir insan kokusu dolu.*

*Kuşlar konu uzantılarıma
on uzantı kuş dolu.
çiçek renkleri kuşların kanadında
sanki bir mektuptu.
on uzantı kuş dolu.
Duydum sessiz on haykırışı.
'bağırma' diyorlardı 'ne bu çığlık'
çığlıkla haykırış özleşmişti.
özleşmişti uzantılar dallarla.*

*Rüzgâr: bir sesi bir sese ulaştırmak,
kestiğim saçlarda kaldı esintisi.
oralardan bakınca buralar uzak.
az kaldı,
köprüler de atılacak.*

AH JEZABEL

Oğuz Can Acar

Ah Jezabel,
benim güzel sevgilim
etinle tırnağın arasında
ölümü nefeslediğim
zehirli bir yılana benzer
sana olan sevgim
koynuma aldığımda
ölecek olan benim

Ah Jezabel,
benim güzel sevgilim
her an ensemdedir
buz gibi sensizliği hissettiğim
seni, sen olmadan sevmeyi
hiç mi hiç istemediğim
elbet ben de biliyorum
ya sensiz yaşayacak ya da öleceğim

Ah Jezabel,
benim güzel sevgilim
bir, birbirine karışan saç tellerin
bir de seninle sarmaş dolaş olan hislerim
güneşe değdiği zaman gözlerin
an o andır, benim güzeli gözlediğim
bilirsin belki söyleyemesem de
sen kadın, benim tek sevdiğim

Ah Jezabel,
benim güzel sevgilim
oysa gülüşünle uyarmıştın beni
mezarım olacak gamzelerin

FERMAN

Tarık İlbey Kulat

*Gülün dikenî yüreğe acıdır
Kuzuların ağıtı kurda yakındır
Semadan gelen bir damla yaştır
Ferman dinleyen gönlü neyleyim*

*Akıl sır ermez bu divana
Kerem sabır ile gitti İran'a
Dağlar titrer ağlar feryadına
Ferman dinleyen gönlü neyleyim*

*Bileğe vurulan kelepçe olsa da
Sırta vurulan hançer olsa da
Buna dayanabilen yürek olsa da
Ferman dinleyen gönlü neyleyim*

KİMSESİZ-LİK

M. Rıza Tuna

*Yalnızlığımı artırıyorsun,
Kimsesizliğimi...
Büyüyor ruhumdaki dalgalar,
Kıyısında seni bulamayınca
Ve doğurduğun yıldırımlar...
Neden hep aynı yeri vuruyor
Hep aynı yeri,
Kafamda durmadan...
İçimdeki her şey sadece seni arıyor;
Yaşadığım bu yalnızlık,
Adem'in mi,
Yoksa
Havva'nın mı?..
Belki bir tanrı yalnızlığı bu,
Kim bilebilir ki...
Nereden bileceğiz,
Belki de tanrının çaresiz yalnızlığı bu...
İşte öyle,
İşte böyle bir şey.*

ÖSKÜS OOL İLE YEDİ DEMİR NÖKER

Emrah Ece

Sen Ak Bay dedikleri Han mısın? Ben de hayvanların kağanı aslanım.
Sen öfkelenirilmezi öfkelenirdin, yurdu basılmazın yurdunu bastın.

Rüzgârın ardıc koktuğu güzel Altay'da benekli alaca at binen Ösküs Ool avcılık yaparak geçimini sağlardı. Günlerden bir gün Ösküs Ool yine avlanırken dağların arasında bembeyaz, büyük bir saray olduğunu çok uzaklardan gördü. Nasıl bir yer olduğunu merak edip yakından görmek istedi. Uzun bir yol gidip saraya ulaştı ve bahçesine girdi. Sarayın bahçesi çok kalabalıktı, Ösküs Ool birinin yanına gidip neden bu kadar büyük bir kalabalığın burada toplandığını sordu. Bu sarayın Ak Bay adlı bir Han'a ait olduğunu ve bugün düzenlenecek yarışmaları kazanan kişinin Ak Bay'ın, Emey Aru adlı güzel kızı ile evlenmeye hak kazanıp, hemen bugün düğünlerinin yapılacağını öğrendi. Emey Aru'nun nasıl bir kız olduğunu merak edip kalabalığı yararak ilerledi ve az ileride altın tahtta oturan Han Ak Bay'ı ve güzel kızı Emey Aru'yu gördü. Kız gerçekten az önce konuştuğu adamın anlattığı kadar güzeldi.

Ösküs Ool genişçe bir meydanda yarışlar için toplanmış olan baatırlara baktı ve "Emey Aru gerçekten dedikleri kadar güzelmış, ben de yarışlara katılıp belki kazanır ve onunla evlenebilirim." diye düşündü.

Doğruca Han'ın önüne gidip diz vurdu ve "Ulu Han! Ben de kızıma talip olmaya geldim, izin varsa ben de baatırlar arasına karışıp yarışım, erlik göstereyim." dedi.

Han Ösküs Ool'u tepeden tırnağa şöyle bir süzdü. Temiz görünüşüne ve konuşmasına baktı, cesur, güçlü, saygılı ve akıllı bir adam olduğuna kanaat getirip "Peki öyleyse katılabilirsin." dedi. "Fakat insanlar konuşarak atlar kişneyerek anlaşır adın nedir, yurdun neresidir, kimlerdensin?" diye sordu.

"Adım Ösküs Ool!" diye cevap verdi genç baatır. "Yurdum ardıc kokan Altay'dır. Anam babam, kimim kimsem, ilim obam yoktur. Avcılıkla geçinirim."

Bunun üzerine Han meydandaki diğer baatırlara da kızını vermek için koştugu şartı Ösküs Ool'a da söyledi.

Yedi nehrin kesiştiği yerde yedi başlı Celbegen durur. Gençliğimde iki tunç güğümümü ona kaptırmıştım, alıp gelebilecek gücün ve cesaretin varsa kızımı alırsın, dedi.

Ösküs Ool bu yarışmaların ok atma, at binme, güreş gibi alışılmış yarışlar olacağını sanmış, bileğine güvenip gelmişti ama şimdi kendisinden istenen şey, insan yiyip kan içen bir uğursuzun elinden kıymetli bir şeyi almaktı. Ösküs Ool "Gitmem desem korktu derler, gidersem Celbegen'in elinde can verebilirim." diye düşündü ve Celbegen'le karşılaşmayı adının kötülenmesine tercih etti. Hemen atını hazırlayıp yola çıktı, yüksek dağları, derin ırmakları, sık ormanları ve çölleri geçip sonunda bir bozkırda tek başına du-

ran eski bir keçe yurt buldu. Üzerinde tüten dumandan içerisinde ocak yandığı belli oluyordu. Ösküs Ool hemen keçe yurda varıp kapısından içeri girdi. İhtiyar bir kadın içeride tek başına oturuyordu. Kadın genç adamı görünce “Kimsin kimlerdensin ne amaçla buradasın diye sordu. Baatır adını ve yurdunu söyledikten sonra “Beni buralara Ak Bay Han yolladı, yedi başlı Celbegen’den iki tunç güğümü alıp gideceğim.” dedi.

Kadın Celbegen sözünü duyunca irkildi. Yüzünde oğlana acıdığını belli eden bir ifade ile “Ah benim zavallı balam, ölüme gidiyorsun sen. Celbegen dedikleri insanın kanını içer, etini yer, kemiklerini un ufak eder. Onun Karalday ve Saralday adında iki baatır oğlu vardır ki onlar seni Celbegen’den önce bulursa vay hâline.” dedi.

Ösküs Ool korksa da belli etmemeye çalıştı ve “Yok ana beni yolumdan geri çevirme, bir kere söz verdim artık ucunda ölüm olsa da bana geri dönüş yok.” diye cevap verdi. Ak pürçekli ana, oğlanın ille de giderim dediğini duyunca ona yardım etmeye karar verdi ve yerinden güçlükle kalkıp sandıklarının içinden bir tunç asa ve iki de çakmak taşı çıkardı. Bunları Ösküs Ool’un eline verip “Öyle ise bunları al balam.” dedi “Eğer bu asa elindeyken ‘tap’ dersen yüce dağlar aşarsın, geçilmez nehirler geçersin. Bu çakmak taşlarını da birbirine vurursan yedi demir nöker ortaya

çıkarsın ve sana ‘Ne Yapalım?’ diye sorarlarsın, ne emir verirsen onu yerine getirirler.” dedi.

Ösküs Ool sevinerek asa ve iki çakmak taşını nineden aldı ve ondan algış isteyip yoluna devam etti. Az gitti, uz gitti sonunda taştan yapılmış büyük bir saray gördü. Sarayın kapısında yine taştan yapılmış bir at direğine gök rengi bir boğa bağlıydı. Ösküs Ool da atını taş direğe bağlayıp sarayın kapısından içeri girdi. İçerde etrafa biraz bakınınca da buranın yedi başlı Celbegen’in evi olduğunu anladı. O sırada korkunç bir homurtu duyuldu. Az sonra yedi başlı Celbegen, uykusundan uyanıp Ösküs Ool’un karşısına dikilmişti. Celbegen “Kimsin, evimde ne arıyorsun?” diye sorunca Ösküs Ool, “Altay’dan Ak Bay Han’ın buyruğu ile iki bronz güğümü almaya geldim, ben Ösküs Ool’um!” dedi.

Bunu duyan Celbegen ay gibi baltasını çıkarıp Ösküs Ool’a vurmak için doğruldu, Ösküs Ool hemen çakmak taşlarını çıkarıp birbirine vurdu ve yedi demir nöker o anda ortaya çıkıp “Buyruğun nedir, bizden ne istersen dile?” dediler. Ösküs Ool üzerine yürümekte olan Celbegen’i gösterip “Yedi başlı Celbegen’i karısıyla birlikte öldürün.” dedi. Yedi demir nöker atılıp Celbegen ve karısını o anda tepelediler ve ortadan kayboldular. Ösküs Ool, tunç güğümleri de yanına alıp atına bindi ve yurduna dönmek için yola koyuldu. Çok gitmeden arkasından bir nara patladı

“Anamla babamı öldürüp güğümleri çalan sen misin? Seni parça parça edeceğim, boğazını tırnaklarımla deşip kanını içeceğim!” diyordu. Bu bağırarak yedi başlı Celbegen’in oğullarından Karalday’dı. Ay baltasını çekip Ösküs Ool’a yetişti ama Ösküs Ool yine çakmak taşlarını birbirine vurup yedi demir nökerini çağırdı. Yedi nöker çıkıp ne istediğini sorunca da “Karalday Celbegen’i öldürün!” dedi. Yedi demir baatır Karalday’ı tuttukları gibi yedi parçaya bölüp yedi yöne savurdular.

Ösküs Ool yoluna devam edip giderken ardından bir nara daha patladı, bu kez az öncekinden daha öfkeli bir sestti. Gelen Celbegen'in ikinci oğlu Saralday'dı. Saralday ay baltasını çekip Ösküs Ool'a "Anam ile atamı öldürdün, ağabeyim Karalday'ı yedi parça ettin, tunç güğümleri çaldın. Şimdi senin başını kesip ayağına takacağım, ayaklarını kesip boynuna asacağım." dedi. Saralday, Celbegen ağzından sarı bir zehir kusup toprağı bile yaktı, alevler etrafını sarınca Ösküs Ool asasını çıkarıp "Tap" dedi ve bir anda nehirleri ve yüce dağları aşip Ak Bay Han'ın sarayına döndü. İki güğümü Ak Bay Han'ın önüne koyup diz vurdu. Han güğümleri alabileceğine pek ihtimal vermemişti ama sonuçtan memnundu. Ösküs Ool'a "Belli ki yaman bahadırsın ama şartlarım bitmedi. Kara ormanlı kara dağın belinde kara erkek ayı yaşar, onu diri hâlde zincire vurup kapıma köpek diye bağlayacaksın." dedi.

Ösküs Ool bu şartı da kabul edip atına bindi ve kara ormanlı kara dağın beline çıkıp kara erkek ayıyı buldu. Kara kıldan kemendini sallayıp ayının boynuna geçirdi ama çekip götürmeye gücü yetmeyince çakmak taşlarını çıkarıp birbirine vurdu, yedi demir nökere ayıyı çekip Ak Bay Han'ın sarayına götürmelerini buyurdu. Yedi demir adam ayıyı çekince, ayı böğürüp direnmeye başladı. Kara taşlar parçalanıp kara ağaçlar yerlerinden söküldü. Sonunda ayının gücü yedi demir baatıra yetmedi ve tükendi. Ayı dile gelip şöyle dedi "Ösküs Ool artık gücüm tükendi, daha direnmeyeceğim, şimdi beni istediğin yere götür ama gerisini ben bilirim, orada olacaklara karışmayasın." dedi.

Ösküs Ool kara ayıyı çektirip Ak Bay'ın kapısına getirdi, Ak Bay Han ayının heybetinden ürkererek yanına yaklaşmadı. O sırada ayı yine dile gelip "Ak Bay Han! beni çağırmissın, ben de geldim, beni buraya kapıda köpek yapmaya mı yoksa misafir etmeye mi çağırdın?" diyerek Ak Bay'a doğru kükredi. Han ayıya verecek bir cevap bulamamıştı, Ösküs Ool'a "Ayıyı serbest bırak, kara dağında yaşasın." dedi. Ayı serbest kalır kalmaz ileri atıldı ve Ak Bay Han'ın sağ kolunu kaptığı gibi koparıp kara dağına gitti.

Han'ın bağirtısına toplanan alpları onu alıp hekime götürdüler. Han bir süre dinlenip tedavi oldu ama artık bir kolu çolak kalmıştı ve bu durumdan ötürü Ösküs Ool'a kinlenmişti. "Ne yapıp edip onu öldürmek gerek, onu yerin aslanına yollayacağım, oradan hiçbir baatır kişi geri gelmedi." diye düşündü. Hemen Ösküs Ool'u çağırıp "Sana kızımı vermek için son şartımı söylüyorum." dedi. "Eğer yerin aslanını alıp canlı canlı zincire vurur kapıma bağlarsan bu iş tamam, onu kapıma muhafız edeceğim."

Ösküs Ool hiç tereddüt etmeden atına bindi ve yola düştü. Kaç dağ, kaç ırmak, kaç deniz geçti bilinmez ama sonunda yerin aslanını buldu. Bir kayanın üzerinde yatmış uyumakta olan aslana altmış kulaç uzunluğundaki kemendini savurup attı. Yakalamayı başardı ama çekince gördü ki aslan kara ayıdan bile daha kuvvetli. Ne kadar çekerse çeksın aslan yerinden kıpırdamayınca Ösküs Ool yine çakmak taşlarını çıkarıp yedi demir hizmetkarını çağırdı ve "Yerin aslanını Ak Bay'a götürmek için çekemedim, alıp getirin." dedi. Yedi demir nöker, aslanla uzun bir süre mücadele edip sonunda onu yıkmayı başardılar. Ösküs Ool'un atının yedeğine alıp Ak Bay'ın sarayına getirdiler. Ak Bay'ın at direğine bağlayıp Han'ın gelmesini beklediler. Han gelip de aslana uzaktan bakınca aslan dile geldi ve "Sen Ak Bay dedikleri Han mısınız? Ben de hayvanların kağanı aslanım. Sen öfkelen-dirilmezi öfkelen-dirdin, yurdu basılmazın yurdunu bastın. Ölümün benim elimden olacaktır, başını koparıp atacağım." dedi. Han bu sözlerle irkildi ve arkasını dönüp giderken Ösküs Ool'a seslendi "Bu aslanı serbest bırak, halkım ondan korkuyor, çocuklar görünce ağlıyorlar."

Ösküs Ool Han'ın buyruğına uyup aslanı zincirlerden çözdü ve serbest bıraktı, o anda aslan atıldı ve gerçekten söylediği gibi Han'ın kafasını koparıp attı ve kaçıp kendi yurduna döndü.

Ösküs Ool Han'ın varlığını yoksullara dağıtıp Emey Aru ile evlendi. Han sarayı yerine yine ar-dış kokulu Altay'da oturdu ve huzurlu yaşadı. ❧

MEVCUDİYET LEKESİ

Doğa Deniz Karademir

İşte o anda bir yarık açtı zamanın dehlizlerinde.
Bir kez daha buhrana sebep olmuştu. Endişeli miydi?
Belki biraz. Yine suçu buruş buruş olmuş yüzüne mi atacaktı?

Mevcudiyeti, yankılı kırıksıklıklardan oluşuyordu. Titreyen elleri bu kırıksıklıkların bir aynasıydı adeta. Tüm kederleri, sevinçleri, yalnızlıkları ve terk edilmişliklerini barındıran elleri, ruhunun çürümüş temellerini dış dünyaya izah ediyordu. Göz kapakları çökmüş, saçları beyazlamış ve şakakları kızarmıştı.

Gecenin bir saatinde bankta oturmuş ve önünde bir tablo varmışçasına sokağı izlerken bulmuştu kendini. Karşısındaki evin penceresinden göz ucuyla görünen çocuğa baktı. “Ağlayan bir çocuk.” İşte o anda bir yarık açtı zamanın dehlizlerinde. Bir kez daha buhrana sebep olmuştu. Endişeli miydi? Belki biraz. Yine suçu buruş buruş olmuş yüzüne mi atacaktı? Atmalıydı, yaşanmışlıklar ve yaşanacakları onu var eden. Ve hiçbir zaman bu denli üzülmemişti paslanmış hakikate. Evet, kabul ettiği hakikat paslanmıştı ve tüm hayatını minik bir fırça darbesiyle şarap kırmızısına boyamaya da çekinmemişti üstelik. Onun bakışları, lakayt varoluşun imalı bakışlarından farksız değildi fakat gel gelelim bunun da bir önemi yoktu.

Düşüncelerinden sıyrıldı. Biraz gezinmek için banktan kalktı. Belindeki kurusıkı tabanca orada olduğunu haykırmak istermişçesine tıngırdadı. Yoksa sana da mı baktım, dedi tabancasına; dalga geçer bir ses tonuyla. Sonra bir kakhaha kopardı.

Sesi tüm sokakta yankılandı. Yavaş adımlarla ara sokaklarda yürümek, göz ucuyla tarlaları izlemek her zaman iyi gelmişti cansız ruhuna. Bu sokaklar değil miydi, o kırıksıklıkları resmeden? Işığı doğuran tarlalar değil miydi ona yol gösteren? Yanlış anlaşılmasın, hiç minnettar değildi bunlara. Ruhunu oyalamaları yeterdi onun için. Eskiden kararlarında bir dayanak noktası olarak kabul ettiği bu tarlaları ve sokakları, şimdi sabrının kabri bellemişti. Bunları düşününce, yaptığı her bir seçime lanet etti bir kez daha. Sonra Tanrı’ya sitem etti. Dünyaya savurmak zor değildi, savrulmak ise büyük bir tahammül gerektiriyordu. O tahammülü de kararlarıyla saydamlaştırdığı için artık Tanrı’ya ihtiyacı kalmamıştı.

Derin bir nefes aldı. Bir saniye sonrasının sonsuz ihtimallerini düşünmekten kendini alıkoymadı. Aralarından birini seçti ve yönünü evine doğru değiştirdi. Seçmek artık heyecan verici değildi. En nihayetinde aynı son bekliyordu onu.

Binlerce kervanın yoluna tanık olmuş sokaklar arasından nihayet evini görmüştü. Adımları hızlandı. Kapıyı sertçe açtı, tabancasını masanın üstüne bıraktı ve hiç vakit kaybetmeden yatağına yöneldi. Sonra da kendini gecenin mat ve saydam kollarına teslim etti. Gölgelerin gözleri tabancanın üstünde kalmıştı. Belki tanrı çizseydi kaderlerimizi, tabanca patlayabilirdi. Ama bu silah patlamadı. ¶

ERİME NOKTASI

Abdullah Emre Aladağ

Gözleri daha da buğulandı. Nefesi, canını teslim eden bir ihtiyar gibi düzensizdi. Merhum anne ve babası geldi gözlerinin önüne. Sonra da onu yarı yolda bırakan ve arka çıkmayan yakınları...

Akşam vakti, çekirge sürüleri gibi kıpırışan insan kalabalığı, Şubat soğuşuna aldırmadan akıyordu Çarşı'nın damarlarından. Göz alan renkleriyle vitrin ışıkları, gözleri alışmaya çalışan Serkan'ın gözlerini yakıyordu. Kirli yüzünde beyaz hatlar bırakarak inen iki damla, yüzünde hüznü bir tablonun detaylarını çiziyordu. Otobüs durağını kesiyordu gözlerini ayırmadan. Her daim, bulabildiği bir durak, ya da sıcak bir köşe iyi bir yatak olurdu. Dört bir yanı sökülmüş ceket ve dizleri aşınmış pantolonuyla, ATM'lerin orada sessiz ve sabırla bekliyordu. Hayatından memnun ve umarsızca yürüyen insanlarda dolanıyordu gözleri. Güzel giyimli, bakımlı ve dinamik gençler, yılların verdiği dertlerle bükülmüş ihtiyarlar ve daha görüp de tanımlayamadığı birçok insan, Osman Ağa Camii'nin önünden geçerken silik birer hatıra bırakıp hayatlarına devam ediyordu. Bazen Serkan'ın bakışları onlarla buluşuyor, kimisi acıyan kimisi ise sert bakışlarla süzüyordu onu. Bu ağına gidiyordu, en nihayetinde o da insandı. Böyle zamanlarda bilmem kaç aydır kesemediği sakallarına götürürdü elini ve hayallere daldı. Bunların çoğu da geçmiş ile ilgiliydi ancak şu anda, geçmiş de gelecek gibi bir seraptan ibaretti.

Durak yavaş yavaş boşalıyordu. Artık ezberlemişti, son otobüs akşam 23:55 gibi gelirdi. Kafasını dayadığı kalın kolondan kaldırıp, yanı başındaki yanıp sönen döviz bürosunun tabelasına baktı. 23:50, hava sıfır derece. Dün gece ara sokaklarda bulduğu bir camiye sığınmıştı ama sabah namazı sonrası, yapılan ikramı aldıktan sonra orayı terk etmek zorunda kalmıştı. Sürekli bir camiye dadanırsa biliyordu ki eninde sonunda görevlilerden biri onu kovmaya kalkardı ve başarılı olurdu da. Başka bir cami bulmak için de çok geçti. Bu soğukta dışarıda yatmaktan başka şansı yoktu. Hem geçen sene olduğu gibi belediye henüz spor salonlarını da açmamıştı. Ah, şimdi orada olmak vardı. Sıcak bir yer, rahat bir yatak ve insanın hem için hem dışını ısıtan leziz yemekler... Ağzı sulandı ve gözleri doldu. Adeti değildi, dilenmiyordu. İş aramaya kalktı birkaç kere ama kabul edilmedi de... Çünkü biliyordu ki bu ülkede post, nitelikten daha önemliydi. Bir insanın nasıl giyindiği, ne kadar adil ve kabiliyetli olduğundan daha elzemdi. Zaten bugün bu duruma düşmesinin sebebi de bunun gibi posta kıymet verenler ve adam kayıranlardı.

Daha gençliğinin baharında, hayata yeni atılmış birisiyken onun yerine torpille birini getirmişler ve kendi biriminin amiri olarak

atamışlardı. Adam hem beceriksiz hem de cahilin önde gideniydi. Her konuda karşı karşıya geliyorlar ve ters düşüyorlardı. En sonunda, bu adam onu işverene şikâyet etmişti ki patron onu odasına çağırdı. Uyarılmıştı, eğer bir kere daha bu adama karşı bir yanlışı olursa, işten atılacaktı. Şirket sahibinin bir tanıdığıydı sözde amiri. Bir müddet daha devam ettiler elbet ama en sonunda isyan etti. Adama karşı o kadar sabrı tükenmişti ki, yüzü tamamen kendi kanıyla boyanana kadar yumruklamıştı. Zor bela ayırdılar ve binadan da attılar. Akşam evine vardığında telefonunda okunmamış bir kısa mesaj duruyordu: “Serkan, sen artık bittin. Hangi işe elini atarsan at, tutunamayacaksın. Bundan sonra sen yoksun!”

Soğuktan, hatlar açarak çatlamış dudaklarını yaladı, boğazına sert bir yumru oturdu. Gözlerine, engellemeye çalışsa da yaşlar hücum etti onu umursamadan. Zaten dün gece battaniyesini bir grup serseriye kaptırmış, canını da zor kurtarmıştı. Gözleri daha da buğulandı. Nefesi, canını teslim eden bir ihtiyar gibi düzensizdi. Merhum anne ve babası geldi gözlerinin önüne. Sonra da onu yarı yolda bırakan ve arka çıkımayan yakınları... Kimsesi yoktu, hiç kimsesi. Şu çürük ve kokuşmuş yerde, bir Allah'ın kulu yoktu sırtını sıvazlayacak, elinden tutacak. Göz pınarları dayanamadı bunca duyguya ve taşıtı. Sesi titreyerek çıkıyordu boğazından. Ses telleri, çaresizliğin serenadını bu soğuk geceye doğru yapıyorlardı. Hem soğuktan hem de krizden titriyordu. Engelleyemiyordu şiddetli sarsılmayı.

Sanılırdı ki tüm Kadıköy'de büyük bir zelzele kopmuştu.

Gözlerinin önünden muğlak imgeler geçiyordu. Parlak ışıklarla kaynaşan insan gölgeleri, uğultulu rüzgârın çizdiği soluk kavisler ve yere inen milyonlarca melek tanesi... Melekler, insanlar ve rüzgâr ona bakıyordu. Bakışlar ve gözler eridi bir potada. Yabancılık, merhamet, acıma ve iğrenme hepsi grotesk bir kış gecesinin nabızı oluyordu. O nabız, Serkan'ın damarlarına yerleşiyor ve vücudu hiç bilmediği bir hisle doluyordu. Titremesi daha da şiddetlendi, sabah-tan beri soğukta durmak, sokakları gezmek ve bir gram dahi bir şey yiyememek... Hepsinin tek bir günde olması kararlaştırılmıştı sanki. Ağır aksak adımlarla vardı durağa. Soğuktan insanın elini yakan demirlere uzandı. Sırtı ve kaba eti, gün boyu ona musallat olmuş soğuğu artık, beklentisizce kucaklıyordu. Midesinden yükselen imdat çağrıları, göz kapaklarına binen ağırlık ve nefes alışverişindeki tek düze ritim artık sabitlemişti. Ne kadar zaman geçti, bilmiyordu. Gerçi umurunda da değildi. Artık tek isteği uyumaktı. Gözleri, yavaşça kapandı ve kafası düşmeden bir zincirin onu tutup çektiğini duyumsadı. Bu, babasıydı. Dostane bir şekilde gülümsüyor ve durakta yatan gariban adamı izliyordu. Hemen yanındaki Serkan'a döndü. “Oğlum, gel hadi. Çok özledik seni... Merak etme, çok bekletmedin.” Gülümsüyordu, yanaklarındaki gamzelerden anlamıştı bunu. Önce, durakta huzurla uyuyan adama son bir kez daha baktı. Soğuk gecenin tezatlığında gözden kayboldular. ❧

TÜRK EDEBİYATI DERGİSİ

TEMMUZ 561. SAYISI ÇIKTI!

İBRAHİM ÖZTÜRKÇÜ TÂHİRÜ'L-MEVLEVÎ'NİN NEŞREDİLMEMİŞ BAZI ŞAHSİ HATIRALARI
ADEM POLAT EVRENSELLİĞİN İFLASINDA ZWEİG'İN KONSTANTİNOPOLİS'İNİ YAHYA KEMAL'İN TÜRK İSTANBUL'UYLA OKUMAK
FATİH BAHA AYDIN FREUD İLE TANPINAR, YAS VE MELANKOLİ
SADIK K. TURAL MİT'TEN TARİH'E VEYA TÜRKMEN TARİH ROMANCISI NURMEMMEDOĞLU
AYŞE GÖKTÜRK TUNCEROĞLU BİN KUBBELİ ŞEHİR

VICTORIA ROWE HOLBROOK: WALTER, HER ŞEYDEN ÖNCE ÇOK İYİ BİRİYDİ

BUNU HERKES BİLİR

Ufuk Aykol

Emrah Safa Gürkan kitabına *Bunu Herkes Bilir* adını vermiş olabilir ama okudukça şunu görüyoruz ki aslında bunları herkes bilmez

Emrah Safa Gürkan'ın "tarihteki yanlış sorulara doğru cevaplar" verdiği son kitabı *Bunu Herkes Bilir*, ilk baskısını Ocak 2020'de yapmıştı. 3. baskısını da Mart ayında yapan kitap çok satanlar listesinde de zirveye oynadı. Böylece Gürkan amaçladığı "popüler olanın kötü olmak zorunda olmadığı" savından daha fazlasını ispat etmiş oldu: Popüler olan ufuk açıcı da olabilir!

Akademik bir kaygının olmadığı akıcı ve sohbet üslubunda yazılan bu kitap, 13 bölümden ve sonunda çok dilli bir "Seçme Kaynakça" kısmından oluşuyor. Akademik bir kaygının olmaması gayri ilmî olduğu anlamına gelmiyor elbette. Hitap ettiği kitle bakımından bir akademik kaygısı yok kitabın evet, ancak bir akademisyenin verebileceği reflekslere de sahip.

Bunu Herkes Bilir'in en büyük handikabı, insanlar tarafından okunmadan önce "Olmaz Öyle Saçma Tarih" programının kitaplaştırılmış versiyonu sanılması. Evet, eğer programı izlemişseniz bazı kısımlar size hatırlatıcı gelebilir ancak bu kitap bundan çok daha fazlası. Hatta lisans seviyesinde ve tarihçi olan öğrencilere bir "düşünme metodolojisi" de öğretiyor. Belki kitabın yazılış amaçlarından biri bu değildi ancak bunu da kitabın farkındalık yarattığı hususların arasına katabiliriz: "*Tarihçinin işi önce kanıt aramak, sonra tahmin etmektir.*" (s. 33)

"Norveç'te bir vatandaş kitaba yıllık ortalama 137, Almanya'da ise 122 dolar harcarken, dünyaya bedel bir Türk ise 25 cent gibi komik bir miktarı kitaba ayırmakta. Bir başka veri de Türkiye İstatistik Kurumu'ndan (TÜİK) gelsin. İlim irfana doyamayan milletimizin ihtiyaç listesinde kitap kaçınıcı sırada dersiniz? 235, yazıyla ikiyüzotuzbeş." (s. 79) Türk halkının kitap okumadığı aşikâr. Zaten öğrencilerin dahi okuduğunu anlama oranının düşük olduğu da istatistiklerle malum.

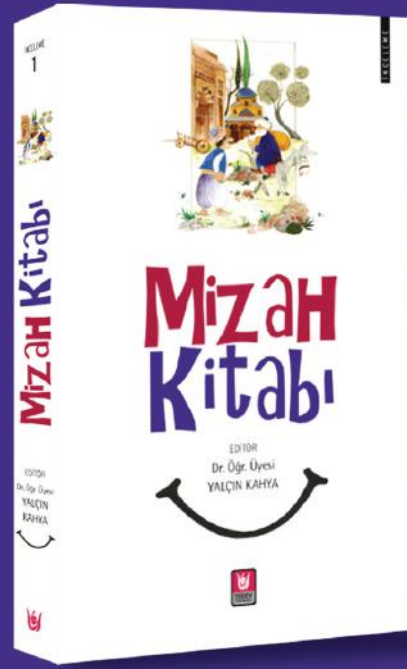

Fakat Türkiye’de kitaba harcanan parayı, ekonomik anlamda daha refah bir hayatın yaşandığı Almanya ve Norveç ile karşılaştırma ile beraber Türkiye’nin ekonomik sıkletindeki bir ülke ile de karşılaştırmak iyi olurdu diye düşünüyorum. Çünkü bir doktora öğrencisi olarak ben bile bir kitaba para vermeden önce yüzlerce kez düşünüyorum. Eğer kütüphaneden erişebiliyorsa ve fotoğrafını çekebiliyorsa kitabı almıyorum. Okuyacağım romanları da Hacettepe Üniversitesi’nin kütüphanesinden ödünç alıyorum.

Kitabın 150-151. sayfalarında Gürkan’ın belki de olduğundan daha da kısa şekilde naklettiği Filistinli siyaset bilimci ile olan kavgasını fazlasıyla merak ettiğimi söyleyebilirim. İçtenlikle söylemem gerekir ki Filistinli siyaset bilimcinin dayak yememiş olmasına üzüldüm. Bir de alternatif tarih arayışları içinde olan veyahut “Viyanayı fethetme” fantezisinde olanlara da ayrı bir başlık açılmasına şaşırdığımı söylemeliyim. Fakat zaten en başta Gürkan “yanlış sorular” diyerek okuyucuyu uyarıyordu. “Viyanayı alsak ne olurdu?” gibi yanlış bir soruyu da atlaması olmazdı. Burada hocanın verdiği cevabı özetleyerek “spoiler” vermek istemem, merak edenler sayfa 169-190 arasında bölümü bulabilirler.

Kitaptaki görseller okuyucuya bahsi geçen konuları zihinlerinde canlandırma imkânı veriyor. Bu açıdan fazlasıyla amacını yerine getiriyor. Fakat görsellerdeki bilgilerin hepsinin Türkçe olması daha faydalı olurdu, diye düşünmeden edemiyor insan. Fas Kıyıları ve Norveç Denizi haritaları Türkçe ancak Don-Volga Kanalı’na dair olan harita İspanyolca. Hatta baskıda iyi de çıkmadığından nerenin kara nerenin deniz olduğu da pek anlaşılamıyor. Kolomb Mübadelesi’ndeki harita da İngilizce ama açıklama kısmında zaten her şey izah edilmiş. Fakat Afrika’nın paylaşılması haritasındaki renklerin ne anlama geldiğini küçük yazılardan anlayabilmek mümkün değil. Sadece paylaşıldığını anlayabiliyoruz.

Son olarak söylemek gerekiyor ki Emrah Safa Gürkan’ın kitabı sadece okuyucuya “doğru cevaplar” vermekle kalmıyor ve tarihî bir olguya nasıl analitik yaklaşılması gerektiğini de mizahi bir zekâ ile anlatıyor. ¶

Stephen Leacock, “Mizah, yaşamı yorumlamanın bir şeklidir” der. Çünkü mizah hayatımızın her evresinde bize pozitif katkı sağlar. Peki, mizah nedir ve mizahı bu kadar önemli kılan nedir?

Elinizdeki eserin odağında mizahın günlük durumlarda nasıl ortaya çıktığı ve ne şekilde belirlendiği, hangi işlevleri yerine getirdiği gibi sorunlar ele alınmaya çalışılmıştır. Özellikle edebiyat, sosyoloji ve psikoloji alanlarındaki çalışmalar multidisipliner bir bakışı mümkün kılmak amacıyla bir araya toplanmıştır.

Şeyh Galib’den Reşat Nuri Güntekin’e, Nasreddin Hoca fıkralarından günlük siyasî mizaha kadar “gülme” eyleminin tarihî süreç içinde kazanmış olduğu farklı anlamlar edebî, felsefî ve sosyolojik çerçevede incelenmektedir.

YAŞAYAN ÖLÜLER

Mehmet Can Kuyucu

Ölümsüzlük kapısındasın Bedrettin Sami. Soluduğun şey
“Allah” kelamı olacak ki hiç ölmeyeceksin.

PERDE - 4

Sahne - 3
(Aynı fon...)

Şair’in Sesi -

“Bu dünya bir kuyu, havasız çömlek;
Daralıyorum!

Kelime, manayı boğan bir gömlek!
Paralıyorum!

Allah ismi varken lûgat ne demek!
Karalıyorum!

Kapımı, buyursun diye o melek;
Aralıyorum!”

Bedrettin Sami - Şair’in sesleri yankılanıyor semada. Parazit hâlinde soluduğum ve her nefeste ciğerlerime sayısız yaralar açan bu havayı, sözcükler içinde eritip buharlaştırıyor. Soluduğum şimdi, “Allah” kelimedir...

Birinci Ölü - Ölümsüzlük kapısındasın Bedrettin Sami. Soluduğun şey “Allah” kelamı olacak ki hiç ölmeyeceksin. Öyle bir kelimedir

ki “Allah” kelamı, bir görünmez el seni alıp da hiçliğin ortasına atsa ve sen de bu hiçliğin ortasında nefesten yoksun kalsan, içinde hiçlik bile barındırmayan bu hiçlik, kelamın azizliğinden bir “her” kavramı doğurur ki seni asla nefessiz bırakmaz.

Bedrettin Sami - İşte hakikatin gölgesi, işte hakikate çıkan yol!

PERDE - 5

(İbrahim Ethem ve çevresinde halka olmuş bir topluluk görünür.)

İbrahim Ethem - İşte hakikatin gölgesi, işte hakikate çıkan yol!

Kalabalıktan Biri - Şüphesiz sen aklını yitirmişsin. Koskoca Sultan İbrahim Ethem, saltanatı bırakıp derviş oldun. Öyle mi? Akıl işi değil.

İbrahim Ethem - Akıl, çelikten düğümlerle yüzlerce kez körlense de gaiplerin eliyle, bir kıvılcım ile ayaklarının altından buharlaştırıp göğe çıkarır yüreğimizdeki iman.

Kalabalıktan Biri - Deli saçması bunlar. Akı alıp yedi kat yere gömdün be adam. Muhakkak sen çıldırmış birisin, muhakkak.

(İbrahim Ethem esasını adama uzatır.)

İbrahim Ethem - Tutun asaya da gök kubbe-
nin üzerini sözcüklerle yaldızlayıp ışığa boğan,
yüreğindeki her şeyin mihrak noktasını Allah'a
bağlayarak kelimeleri iplik iplik düren Şair'i
dinle.

Kalabalıktan Biri - Ne o? Şimdi de keramet
mi göstereceksin?

İbrahim Ethem - Ey etrafımı halkalayan
kalabalık! İşitin ve bilin ki bu asadan ve giy-
diği yamalı kıyafetten başka varlığı olmayan
İbrahim diyor ki keramet yoktur. Namüte-
nahi kavramı içine dahil olan yok ve varların
hepsini, aynı anda iradesi ve hükümlanlığı
altında tutan Allah'ın dilemesi vardır. Dilerse,
olur. Dilerse, olur. Ne keramettir bunun adı
ne de ak saçlı büyücülerin yaptığı sihirbazlık.
Hepsi ama hepsi hikmettir. O'nun dilediği her
şey hikmet, dilemediği zillettir. Elbette ki bu
zillate razı olan gaflettedir. Gafletin gözlerini
de yalnızca hakikat açar. Bu hakikate ermek
istiyorsan;

Tutun ey Adem, tutun şu çürük asaya!

(Derin sessizlik... Derin sessizlik... Asaya
dokunan bir el... Kendisine dokunan el ile un
ufak olup göklere yükselen asa... Göklere yük-
selen toz parçacıklarında dile gelen hakikat
vaveylası...)

Şair'in Sesi -

"Bu kapıdan kol ve kanat kırılmadan geçilmez;
Eşten, dosttan, sevgiliden ayrılmadan geçilmez.

İçeride bir has oda, yeri samur döşeli;
Bu odadan gelsin diye çağrılmadan geçilmez.

Eti zehir, yağı zehir, balı zehir dünyada,
Bütün fani lezzetlere darılmadan geçilmez.

Varlık niçin, yokluk nasıl, yaşamak ne topyekûn?
Akli yele salıverip çıldırmadan geçilmez.

Kayalık boğazlarda yön arayan bir gemi;
Usta kaptan kılavuza varılmadan geçilmez.

Ne okudun ne öğrendin ne bildinse berhava;
Yer çökmeden, gök iki şak yarılmadan geçilmez.

Geçitlerin, kilitlerin yalnız O'nda şifresi;
İşte, işte o eteğe sarılmadan geçilmez!"

(Vaveyladan sonra saçılan tüm parçalar bir ara-
ya gelir ve asa yeniden vücuda erer.)

Gördükleri karşısında hayretler alemini ta-
vaf edip, dizleri üstüne toprağa çökerek...

Kalabalıktan Biri - Ey derviş İbrahim. Bana
bir hakikat ışığı tuttun, bilmeden savurduğum
onca söz cehalet kuyusundan çekilmiş ağzına
kadar dolu bir maşrapa imiş meğer. Bilemedik-
çe döktüm başımdan aşağıya ve bu aciz bed-
nim susuzluğunu cehalet dolu maşrapadan gi-
derdi.

İbrahim Ethem - Asla ama asla bu bir ce-
halet değildi. Cehalet bilmemenin adıdır. Senin
ahvalin bilmediğini bilmemektir. İşte bu hâl,
Allah'ın Kur'an'ında "gaflet" diye tanımladığı
hâldir. Artık senin için tek zenginlik, gafletten
uyan birisi için yalnızca ve yalnızca Allah'a
hamd etmektir.

Kalabalıktan Biri - Başın, şu masmavi gö-
ğün ötesinde sallanan sonsuzluk ipine değecek
ve senin avuçlarına tüm yıldızları kondurup
sonsuz zenginlik diyarlarının anahtarlarını ve-
receğiz deseler de ben sadece bir ömür başımı
secdeye mıhlayıp vuslatın kiblesine çevireceğim
gönül kapılarımı. Ben az evvel Musa'nın esas-
ına tutundum. O asa ki bir ucu Musa diğer ucu
hakikat dehlizinde parıldayan bir tutam iman
ışığı...

Kalabalıktan Bir Başkası - İşte hakikatin
gölgesi!

(Birinci Ölü'nün sihirli değneği âlemlerin
perdesini işaret eder gibi uzanır ve...)

Birinci Ölü - İşte hakikate çıkan yol! ı

Aybike Bedir

TÜRK EDEBİYATI
30 GENÇ SAİNAT

